

Eteläaho Anne, Jose Mitha Rachel, Lahnalampi Hanna,
Lehrman Jurgen, Marjala Heli, Meriläinen Tanja, Toivanen Leena,
Töyräskoski Niko, Valjus Jani ja Kenakkala Hanna

DUDE - DO UNLIMITED, EXTEND COMPETENCE HANKKEEN LOPPURAPORTTI

Centria-ammattikorkeakoulu, 2023

Centria. Raportteja ja selvityksiä, 68.

Eteläaho Anne, Jose Mitha Rachel, Lahnalampi Hanna,
Lehrman Jurgen, Marjala Heli, Meriläinen Tanja, Toivanen Leena,
Töyräskoski Niko, Valjus Jani ja Kenakkala Hanna

DUDE - DO UNLIMITED, EXTEND COMPETENCE HANKKEEN LOPPURAPORTTI

Centria-ammattikorkeakoulu, 2023

JULKAISIJA:

Centria-ammattikorkeakoulu
Talonpojankatu 2, 67100 Kokkola

TAITTO: Centria-ammattikorkeakoulun viestintäpalvelut

KANNEN KUVA: Adobe Stock -kuvapankki

Centria. Raportteja ja selvityksiä, 68.

ISSN 2342-933X

ISBN 978-952-7173-84-8

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	5
2	DUDE-HANKKEEN TAUSTA JA TOIMIJAT	6
3	HANKKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET	7
4	DUDE-HANKKEEN TOIMENPITEET JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	10
4.1	KPEDUN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA DUDE-MALLI TOISEN ASTEEN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA	10
4.1.1	DUDE-malli ja ohjaus tieto- ja viestintätekniikan ja teknisen suunnittelun alalla	10
4.1.2	DUDE-malli ja ohjaus liiketoiminnan yksikössä	11
4.1.3	DUDE-malli ja ohjaus kone- ja tuotantotekniikan DUDE-pajassa.....	13
4.2	CENTRIAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA DUDE-MALLI KORKEA-ASTEEN KOULUTUKSESSA JA TYÖTTÖMILLE TYÖNHAKIJOILLE	14
4.3	TEKNOLOGISTEN RATKAISUJEN HYÖDYNTÄMINEN OSALLISTUJEN HYVINVOINNIN JA SUBSTANSSIOSAAMISEN KEHITTÄMISESSÄ	20
4.4	INKLUSIIVISTA TYÖELÄMÄÄ JA REKRYTOINTIA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET	22
5	HANKKEEN TULOKSET	23
5.1	DUDE-HANKKEEN TULOKSET KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄSSÄ.....	23
5.1.1	DUDE-osallistujien kokemuksia toisen-asteen ammatillisessa koulutuksessa.....	23
5.2	SYNTYNEET TOIMINTATAVAT JA MALLIT TOISEN-ASTEEN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA	
5.3	DUDE-MALLIN JALKAUTUMINEN CENTRIASSA.....	28
5.3.1	Hyvinvoinnista kohti opintojen edistymistä.....	28
5.3.2	Nuorten korkeakouluopiskelijoiden työllistyminen uraseurantakyselyn valossa	29
5.4	DUDE-OSALLISTUJEN JA TYÖTTÖMIEN TYÖNHAKIJOIDEN KOKEMUKSIA KORKEA-ASTEELLA	30
5.4.1	Success stories in the DUDE-Project in Centria by Mitha Rachel Jose	31
5.5	SYNTYNEET TOIMINTATAVAT JA MALLIT CENTRIASSA	33
5.6	HANKKEEN NÄKYVYYS JA JULKAISUT	34
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
6.1	KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	37
6.2	CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULUN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	38
6.2.1	Kokemukseni ohjaajana DUDE-hankkeessa, Niko Töyräskoski	38
6.2.2	Personal Experience of Working in the DUDE Project by Mitha Rachel Jose	38
	LÄHTEET	40

1 JOHDANTO

DUDE – Do Unlimited, extenD compEtence -hankkeen (myöhemmin DUDE-hanke) tavoitteena oli tukea nuorten syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden työllistymistä. Toiminnan avulla pyrittiin edesauttamaan nuorten siirtymistä työmarkkinoille tarjoamalla nuorille työelämälähtöisiä tehtäväaihoita heidän omalta osaamisalaltaan. Nuoret saivat oman alansa substanssiosaamisen ja elämäntaidon tukea, joiden avulla hän koostaa käytännön kokemusta ja taitoja sekä luo verkostoja alueen elinkeinoelämän kanssa. Työelämän uudistuessa ja monialaisuuden yleistyessä huomioitiin myös osallistujan oman alan osaamisen mukautuvuus eri aloille, joissa työvoimaa kaivataan. Nuorille tarjottiin siis laaja näkökulma työllistymiseen oman osaamisen mukaisesti nyt ja tulevaisuudessa. Tavoitteena oli toimintatavan tehostamisen ja laajentamisen myötä ottaa vastaan ja tukea noin 200 osallistujaa heidän matkallaan kohti oman alansa ammattilaisuutta. Tämä tavoite täyttyi hankkeen aikana.

DUDE-hanke on toteutettu yhteistyössä Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän (Kpedu) ja Centria-ammattikorkeakoulun kanssa. Hanke on toteutettu Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) tuella. Toteutusaika on ollut 1.1.2021-31.8.2023.

2 DUDE-HANKKEEN TAUSTA JA TOIMIJAT

DUDE-hanke on toteutettu yhteistyössä Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän (myöhemmin Kpedu) ja Centria-ammattikorkeakoulun (myöhemmin Centria) kanssa.

Centriassa toimitaan opiskelijälähtöisesti, ja turvataan kaikille sujuva opiskelupolku. Opinto-ohjauksen, opiskelutaitojen tuen ja opiskelijahyvinvointipalveluiden rinnalla tunnistettiin tarve nuorten konkreettiseen, työelämälähtöiseen tukeen. Tuen tarpeet voivat pohjautua substanssiosaamisen tai arjen hallinnan näkökulmiin. Arkeen sidottu, pitkän aikavälin tuki nähtiin tarpeelliseksi lisäksi osana opiskelijan polkua työelämään. Kurssimuotoisen opiskelun ohella haluttiin tarjota mahdollisuus treenata työelämätaitoja ja itseohjautuvuutta sekä laajentaa työelämäverkostoja käytännön harjoitustöiden kautta.

Centria on vahvasti kansainvälinen organisaatio. Kansainvälisen opiskelijakannan lisäksi Centria tekee monipuolista yhteistyötä alueen elinkeinoelämän, julkisten toimijoiden ja työnhakijoiden kanssa. Erilaisilta taustoilta tulevien ihmisten kohtaaminen on tunnistettu tärkeäksi osaksi nuorten hyvinvoinnin tukemista. Omassa opintoryhmässä itsensä vertaaminen muihin opiskelijoihin voi herättää esimerkiksi epäonnistumisen tunteita, mutta kun toimitaan monipuolisessa ryhmässä erilaisten ihmisten kanssa, oma erikoisosaaminen pääsee loistamaan. Toisena tärkeänä hankkeen kohderyhmänä olivat nuoret työttömät työnhakijat. Monipuolinen osallistujaryhmä, jossa oli henkilöitä eri taustoista, elämäntilanteista ja osaamisaloilta teki DUDE-ympäristöstä työelämän tyyppisen ja helposti lähestyttävän. Samalla työttömät osallistujat pääsivät tutustumaan matalalla kynnyksellä ja vertaiskokemusten kautta korkeakouluopintoihin.

Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymässä, Kpedussa hankkeen taustalla ovat olleet opiskelijoiden moninaiset tuen tarpeet, poissaolot, ahdistuneisuus, masentuneisuus, nepsy-haasteet ja elämänhallinnan vaikeudet. Vaikka oppilaitoksessa on tarjolla monipuolisesti opiskeluhoillon ja erityisen tuen palveluita, osa opiskelijoista jää huomiotta. Opetusryhmät ovat isoja, opetus on teoreettista ja oppilaitoksessa on paljon tukea tarvitsevia opiskelijoita. Toiminta pohjautuu ajatukseen siitä, että ohjaajan laaja-alaisella tuella ja työelämästä saatavien työelämälähtöisten tehtävien avulla keskeyttämisvaarassa olevat opiskelijat saataisiin sitoutumaan yhdessä tekemiseen ja riittävän tuen ja strukturoinnin avulla mukaan päivittäiseen toimintaan ja myöhemmin palamaan takaisin opintojen pariin.

3 HANKKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET

DUDE-hankkeen tavoitteena oli muodostaa uusia toimintatapoja ja DUDE-malli, jonka avulla voidaan tukea nuorten osaamisen ja elämänhallinnan kehittymistä ja edesauttaa heidän työllistymistään. Hankkeen aikana näitä toimintatapoja pyrittiin tuomaan osaksi koulutusorganisaation toimintaa, sekä laajentamaan luotua DUDE-toimintamallia osaksi muita Centrian ja Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän koulutusaloja (metallityö, tuotantotalous, konetekniikka, kemia ja liiketalous). Samalla pyrittiin ehkäisemään nuorten syrjäytymistä yhdessä alueen työllisyystoimijoiden kanssa. Hankkeen tärkeimpänä tavoitteena oli edistää nuorten työllistymistä tai siirtymistä jatko-opintoihin yhteishaun tai muun opintopolun kautta DUDE-jakson päätyttyä.

Hankkeen tavoitteiden saavuttamista pyrittiin tukemaan tarjoamalla DUDE-hankkeeseen osallistuneille nuorille tehtäväaihoita heidän omalla koulutus- tai ammattialallaan. Näin osallistujat saivat kokemusta käytännön työtehtävistä omalta alaltaan ja voivat kehittää, sekä peilata omaa osaamistaan alueen työelämän vaatimuksiin. Asiantuntijat ja ohjaajat tukivat nuoria heidän DUDE-jaksonsa aikana ja ohjauksessa hyödynnettiin myös erilaisia verkkoalustoja ja teknologisia ratkaisuja, joiden avulla voitiin tukea osallistujien työ- ja toimintakykyä, sekä alakohtaisen osaamisen kehittymistä. Samalla nuoren ammatillinen itsetunto ja luottamus omiin taitoihin pääsi paranemaan. Tavoitteena oli, että nuori kykenee suunnittelemaan omaa uraansa ja verkostoitumaan alueen elinkeinoelämän kanssa, sekä havainnoimaan omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan.

Hankkeen aikana pyrittiin luomaan aktiivista yhteistyötä koulutusorganisaation ja alueen elinkeinoelämän kanssa, jolloin yritykset tuottavat tehtäväaihoita hankkeen osallistujien työstettäväksi. Näin myös haluttiin mahdollistaa osallistujien verkostoituminen alueen elinkeinoelämän kanssa. Tavoitteena oli myös lisätä yritysten tietoa ja ymmärrystä erityisen tuen tarpeen, monimuotoisuuden ja inklusion huomioimisesta työelämässä, sekä madaltaa kynnyksiä ottaa käytännön rekrytointiaskelia kohti monimuotoisia työyhteisöjä.

Viestintä oli tärkeää koko hankkeen ajan. Aktiivisen viestinnän tavoitteena oli jalkauttaa hankkeessa tuotettua tietoa, uusia toimintatapoja ja hyviä käytänteitä alueen organisaatioiden ja yritysten tietoisuuteen.

Hankesuunnitelmassa oli määritelty konkreettiset toimenpiteet ja työpaketit, joiden avulla tuettiin hankesuunnitelmasa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Työpaketti 1. Yrityslähtöisten tehtäväaihojen toteuttaminen

Hankkeen projektipäällikkö ja asiantuntijat keräsivät verkostolta yrityslähtöisiä tehtäväaihoita, sekä järjestivät alakohdaisia työpajoja, joiden avulla hankkeeseen osallistuvat nuoret voivat kehittää osaamistaan. Asiantuntijat muokkasivat tehtäväaihiot tarvittaessa osallistujille sopiviksi.

Päätavoitteena oli edistää nuorten työllistymistä ja koulutukseen siirtymistä DUDE-toimintamallin avulla. Työpaketin tuloksena nuori saa konkreettista työkokemusta omalta alaltaan ja työllistyy.

DUDE-hankkeeseen osallistui yhteensä 200 nuorta, joista noin joka kuudes koki olevansa heikossa työmarkkina-asetuksessa aloittaessaan hankkeessa, noin 150 nuoren opinnot olivat kesken heidän osallistuessaan hankkeeseen ja he kaikki jatkoivat opiskelua hankkeeseen osallistumisen jälkeen. Kaikki opiskelijat siis kiinnittyivät hyvin opintoihinsa, eikä yksikään pudonnut pois koulutuksesta. Työt, opinnot tai työnhaun aloitti noin 30 nuorta ja noin 20 nuorta etsii parhailaan työtä hankkeen päättyessä. Joka neljännellä hankkeeseen osallistuneella nuorella oli kansainvälinen tausta.

Kokonaisuutena hankkeen kohderyhmä tavoitettiin hyvin, ja heitä onnistuttiin auttamaan nivelvaiheissa opintoihin siirtymässä, valmistumisen kynnyksellä ja työn haussa. Hankkeen aikana todettiin, että erityisen motivaation ja mielenterveyden haasteita opinnoissa olevat nuoret kohtaavat yhä aikaisemmassa vaiheessa opintojaan. Näin ollen siirtymät työelämään jäivät ennakoitua useammin pitemmälle aikavälille kuin hankkeen jälkiseurantajakso. Positiivista kuitenkin oli, että osallistujat ottivat yhteyttä myös myöhemmin osallistumisjaksonsa jälkeen, ja kertoivat onnistuneista siirtymistään.

Elinkeinoelämälähtöisiä tehtäväaihoita toteutettiin yli 60, jonka lisäksi osallistujat tekivät harjoitustehtäviä, jotka pohjasivat TKI-toiminnan ideoihin tai alan alkuvaiheen harjoitustehtäviin. Yritysyhteistyöverkosto tavoitti noin 60 organisaatiota. Tehtäväaihoita kerättiin läpi hankkeen, jotta voitiin tarjota osallistujille sopivia tehtäviä. Luonnollisesti osa tehtävistä jäi tekemättä, ja näiden osalta tehtiin yhteistyötä Centriassa aloittelevan projektiopintotoiminnan kanssa, jonne tehtäväaihoita pyrittiin siirtämään. Jatkossa olisi hienoa, jos vastaavia tehtäviä voisi tarjota myös opintojen ulkopuolella oleville nuorille, vaikkakin se vaatisi asiantuntijatuken kokonaisuuden hallintaan ja yritysyhteistyön ylläpitoon.

Osallistujat kokivat hankkeen toimintamallin mieluisaksi ja motivoivaksi. Se tarjosi sopivan tasoista ja tyyppistä tukea, jolla on selkeä tavoite. Nuoret kertoivat, että heidän osaamisensa päivittyi ja konkretisoitui ja työelämäyhteydet paraniivat. Koska nuoret kokivat tuen tarvetta yhä aikaisemmassa vaiheessa opintojaan, hankkeen yhdeksi fokuksiksi muotoutui koulupudokkuuden ehkäiseminen sekä työharjoittelusiirtymät, joissa molemmissa saatiin aikaan positiivisia tuloksia.

Työpaketti 2. Elämänhallinnan tuki ja uravalmennus

Työpaketti 2 sisälsi osallistujien elämänhallinnan tukea ja uravalmennusta, jota järjestettiin muun muassa henkilökohtaisen ohjauksen ja työpajojen kautta.

Työpaketin tavoitteena oli, että nuorella on henkilökohtainen urasuunnitelma, jonka avulla tuetaan hänen minäpystyvyyttään ja resilienssiänsä, sekä ohjataan nuorta kohti työllistymistä hankkeen aikana ja sen jälkeen. Nuori osaa havainnoida ja sanoittaa omaa osaamistaan, ammatillisia ja henkilökohtaisia vahvuuksiaan sekä kiinnostuksen kohteitaan. Nuoren osaaminen ja elämänhallinnan taidot kehittyvät ja nuori hyödyntää näihin liittyviä sovelluksia ja yhteisöllisiä alustoja. Nuori tunnistaa fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset voimavaransa ja kykenee toimimaan omaa hyvinvointiaan parantavasti.

Työpaketin tuloksena nuori kykenee peilaamaan ja hyödyntämään omia taitojaan ja vahvuuksiaan oman alansa työelämävaatimusten mukaisesti, sekä hahmottaa omat kykynsä ja pystyvyytensä työmarkkinoilla.

Läpi hankkeen toteutettiin ja osallistuttiin lukuisiin työpajoihin, jotka liittyivät työnhakuun, vahvuuksien tunnistamiseen ja verkostoitumiseen. Osallistujaryhmän kanssa järjestettiin myös yhteisiä virkistäytymisretkiä sekä osallistuttiin useisiin rekrytapahtumiin ympäri Suomen. Nämä tapahtumat olivat arvokkaita hetkiä harjoitella ryhmäytymistä, tiimitaitoja ja sosiaalista kanssakäymistä.

Kaikkien osallistujien kanssa pidettiin väli- ja loppukeskustelut, joissa tehtiin konkreettinen jatko- tai urasuunnitelma. Näihin saattoi osallistua myös muita nuoren kanssa toimivia ammattilaisia, ja suunnitelman avulla varmistettiin, että kukaan osallistujista ei "putoa tyhjään päälle", vaan tietää, mitä kannattaa seuraavaksi tehdä oman urapolun jatkamiseksi. Tärkeässä roolissa läpi osallistumisjaksojen oli yhteistyö muiden ammattilaisten – opintopsykologi, kuraattori, opot, tutorit, YTHS, uraohjaaja ja työelämäpalvelut – kanssa. DUDE tarjoaa ensisijaisesti työhön tähtäävää tukea, joten syvällisempi hyvinvoinnin tai opintojen ohjaus siirtyi alan ammattilaisille. Nämä polut selkiytyivät hankkeen aikana.

Näitä toimia esiteltiin myös useissa tilaisuuksissa Suomessa ja ulkomailla, ja näin pyrittiin jakamaan hyvää toimintamallia muihin oppilaitoksiin ja vastaaviin organisaatioihin. Palaute oli aina positiivista, ja toiminta nähtiin tarpeellisena, mutta sen vaatimat resurssit olivat suurin este toiminnan levittämiseksi. On kuitenkin tärkeä tunnistaa koulupudokkuuden, työttömyyden ja valmistumisen viivästymisen aiheuttamat kustannukset organisaatioille ja yhteiskunnalle. Tähän suhteutettuna DUDE-malli on kustannustehokas tapa tukea nuoria positiivisella otteella.

Työpaketti 3. Teknologia osana hyvinvointia ja osaamisen kehittämistä

Työpaketissa 3 pyrittiin hyödyntämään erilaisia teknologisia ratkaisuja, kuten mittauslaitteita, sovelluksia ja laitteita osallistujien hyvinvoinnin ja osaamisen kehittämisessä, minkä tuloksena nuoren substanssiosaaminen ja työ- ja toimintakyky paranevat.

Hankkeen aikana tehtiin useita teknologiakokeiluita eri kokoisille osallistujaryhmille, joihin kuului 2. ja 3. asteen opiskelijoita ja työttömiä työnhakijoita. Nämä kokeilut olivat onnistuneita, ja osallistujat tunnistivat kuinka teknologian hyödyntäminen konkretisoi omaa hyvinvointia ja sen muutoksia, kun tekee pieniä muutoksia arkeen. Kaikki osallistujat eivät kokeneet näitä teknologiakokeiluita kiinnostaviksi, ja olivat DUDEssa vain harjoittelutehtävien vuoksi, ja kokivat nämä kokeilut turhiksi. Kokeilut olivat tietenkin täysin vapaaehtoisia. Vastaavaa käyttäytymistä voi toki tunnistaa myös työyhteisöissä, joissa toisille tiimpäivät ja vastaavat ovat tärkeitä ja mieluisia, kun taas toiset kokevat ne vaikeiksi ja turhiksi.

Kokeiluja tehtiin Oura-sormuksilla (yleinen fyysinen hyvinvointi, stressitasot) sekä Fiilisluotsi-sovelluksella, jossa paneuduttiin erityisesti tunteiden tunnistamiseen ja niistä kommunikointiin. Lisäksi kokeiltiin Topaasia-verkkopeliä, jonka avulla kokeiltiin ryhmätyön ja -keskustelun vauhdittamista pelimuotoisena. Näistä kaikista kokeiluista on julkaistu artikkeli Centria Bulletin -verkkolehdestä.

4 DUDE-HANKKEEN TOIMENPITEET JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

DUDE-hankkeessa osallistujat työskentelevät toimintaympäristössä ja välineillä, joiden avulla heidän elämänhallintansa, työelämätautensa ja oman alansa ammatillinen osaaminen kehittyvät. Seuraavaksi esittelemme Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän ja Centria-ammattikorkeakoulun eri koulutusalojen toimintaympäristön, sekä kuinka DUDE-mallia on sovellettu ja monistettu koulutusorganisaatioissa eri koulutusaloilla ja koulutusasteilla.

4.1 KPEDUN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA DUDE-MALLI TOISEN ASTEEN AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA

Kpedusta hankkeesta olivat mukana liiketalouden, tieto- ja viestintätekniikan, teknisen suunnittelun ja kone- ja tuotantotekniikan alat. Hankkeen aikana tehtiin tiivistä yhteistyötä hankkeesta mukana olevien alojen toimipäälliköiden, opiskeluhoitajien ja erityisen tuen toimijoiden kanssa. Hankkeen toimijat ja heidän esimiehensä kokoontuivat säännöllisesti yhteisiin kokouksiin kehittämään toimintaa ja jakamaan kokemuksiaan.

Toimintaympäristöinä oli kullakin alalla ollut oma DUDE-paja. Pajat on varustettu kunkin opintoalan tarvitsemilla laitteilla, ohjelmistoilla ja varusteilla.

KUVIO 1. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän DUDE-malli/-prosessi.

DUDE-mallin/-prosessin eteneminen Kpedun toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa:

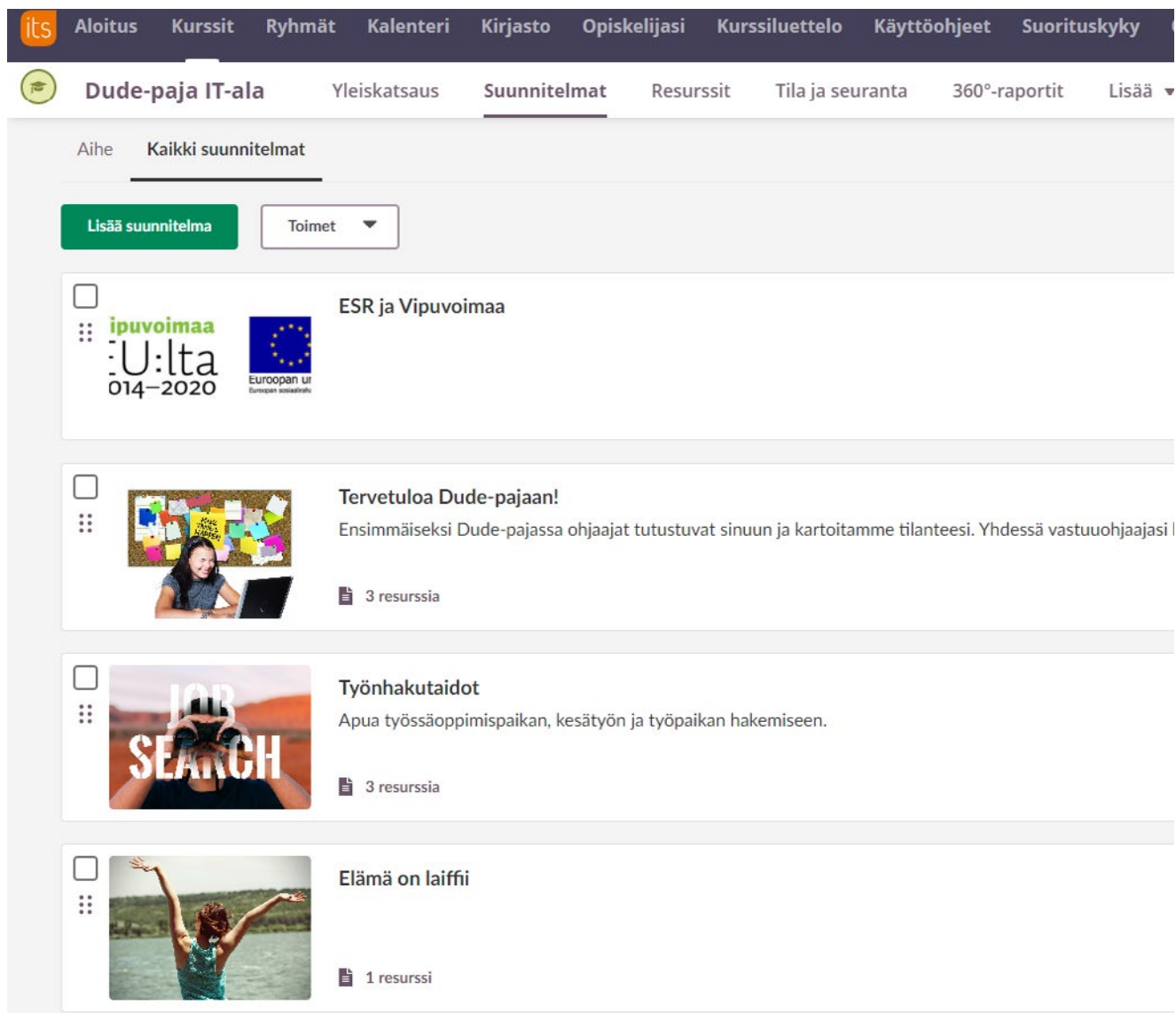
- Opiskelijalla poissaoloja, oppimisvaikeuksia.
- Palaveri vastuuhjaajan ja opiskelijan ja tarvittaessa opiskeluhoitajien toimijoiden kanssa.
- Palaveri DUDE-ohjaajan, vastuuhjaajan, opiskelijan ja mahdollisesti huoltajan ja opiskeluhoitajien toimijoiden kanssa. Hankkeesta kertominen ja yhteydenpito alaikäisen huoltajiin, mikäli eivät ole olleet läsnä.
- DUDE-toimenpiteistä sopiminen ja työelämälähtöisten tehtävien hankinta ja toteuttaminen ja opiskelijan kokonaisvaltaisen tuen suunnittelu ja toteuttaminen.
- Keskustelu mahdollisista ongelmista, rytmien hakeminen, arkielämän ohjaus ja tukipalvelut, rinnalla kulkeminen, kesätöiden hakeminen yhdessä opiskelijoiden kanssa.
- WhatsApp-ryhmä opiskelijoiden ja toimijan kanssa.
- Toimenpiteiden ja tuen arviointi.

4.1.1 DUDE-malli ja ohjaus tieto- ja viestintätekniikan ja teknisen suunnittelun alalla

Kpedun tieto- ja viestintätekniikan ja teknisen suunnittelun alalla kohderyhmänä olivat opiskelijat, joilla oli haasteita hakea tai osallistua työelämäjaksoille, elämänhallinnan haasteita tai oppimisvaikeuksia. Hanke on koettu tarpeelliseksi, koska opiskelijoilla on usein puutteita työelämässä tarvittavissa pehmeissä arvoissa. Lisäksi elämänhallintaan liittyvien haasteiden tulee olla ratkaistuna työelämään siirryttäessä, mikä ei kaikilla opiskelijoilla ole ollut kunnossa. Osaamisessa on usein jäätyä jälkeen hyvin pitkälti johtuen elämänhallinnan puutteellisista taidoista sekä erityisestuen tarpeista.

Työelämälähtöisiä tehtäviä varten on pääasiassa ollut käytössä robotiikkalaboratorio, jossa on ollut mahdollista tehdä ohjelmointiin ja robotiikkaan liittyviä tehtäviä. Robotiikkalaboratoriossa on mm. Arduino-ohjelmointialustoja ja Raspberry-minitietokoneita, joita voi hyödyntää esimerkiksi rakennettaessa robotteja.

Opiskelijoita on ohjattu hankkeeseen vastuuhjaajan, erityisopettajan tai opinto-ohjaajan toimesta. Aluksi on käyty ohjauskeskustelu, jossa on esitelty hankkeen tarjoamia mahdollisuuksia ja sen jälkeen hankkeen toimija on otettu mukaan keskusteluun ja sovittu tarkemmin DUDE-jakson tavoitteista ja toimenpiteistä sekä seurannasta.

KUVA 1. IT-alan DUDE-paja.

4.1.2 DUDE-malli ja ohjaus liiketoiminnan yksikössä

DUDE-hanke toimii Kpedun Liiketalouden yksikössä Og-kahvilassa sekä syksyn 2022 alussa saadussa pienryhmätilassa, jota käytetään pajamaisesti. Pajasta on pyritty tekemään rauhallinen, mutta toimiva tila, jossa oppilaiden on helppo keskittyä ilman hälyä. Pajassa toimitaan pienissä ryhmissä tai yksilöllisesti.

Olemme kehittäneet liiketalouden DUDE-osallistujille oman toimintaprosessin (DUDE-mallin) yhdessä erityisopettajan kanssa. Prosessi lähtee liikkeelle vastuuhjaajan yhteydenotosta erityisopettajaan. Huolena voi olla opiskelijan suuret poissaolot, opintojen etenemättömyys, elämäntilanteen aiheuttamat vaikeudet tai muu huoli opiskelijan opinnoista tippumiselle. Vastuupettaja sekä erityisopettaja käyvät opiskelijan tilanteen yhdessä läpi opiskelijan kanssa sekä tekevät suunnitelman opiskelijalle lähikuukausiksi. Olemme yhdessä linjanneet, että DUDE-hankkeeseen osallistuminen edellyttää aina erityisen tuen suunnitelmaa.

DUDE-osallistujan tullessa ohjattavaksi vastuuhjaajan sekä erityisopettajan rooli on alussa varsin aktiivinen. Vastuuhjaaja selkeyttää DUDE-jakson tavoitteita opiskelijalle sekä myös seuraa aktiivisesti DUDE-jakson käynnistymistä keskustellen ohjaajan kanssa. Ohjaajan tutustuessa opiskelijaan ja taustoihin otetaan mahdollisesti muita toimijoita mukaan, jotka auttaisivat opiskelijaa osallistumaan pajajaksolle. Tällaisia voivat olla oppilaitoksen tarjoamat tukipal-

velut kuten psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja tai ulkopuoliset toimijat kuten Nepsy-tiimi, Etsivä nuorisotyö tai Noppa – nuorten aikuisten kohtaamispaikka. DUDE-hankkeessa on aktiivisessa käytössä myös yhteistyö eri projektien kesken. Opiskelijoita on ohjattu ottamaan yhteyttä Kpedu Rekry -hankkeen työntekijään, joka on voinut edistää sekä auttaa työ- ja harjoittelupaikan saamisessa. Myös Yhdessä voimaa opintoihin -hankkeen kanssa on tehty yhteistyötä.

Alussa tapahtuvan ohjauksen ja eri toimijoiden yhdistämisen kautta aloitetaan aktiivinen työskentely opiskelijan kanssa. Ohjaajan tehtävänä on olla tukena arkisissa tilanteissa sekä sen varmistaminen, että yksilöllinen suunnitelma on sopiva. Tärkeänä osana ohjausta on myös vahvistaa opiskelijan käytössä olevien tukipalvelujen toteutuminen ja toimivuus. Tässä tärkeänä tukena ohjaajalla on olla mukana eri tapaamisissa.

Tukitoimien ollessa mukana opiskelijan toimissa, aloitetaan projektitehtäviin paneutuminen. Tällöin kartoitetaan opiskelijan omia mielenkiinnon kohteita sekä vahvuuksia, jotta yrityslähtöisistä tehtävistä saataisiin mielenkiintoisia sekä motivoivia. Tehtävissä liikkeelle lähdetään pienistä ja hyvin strukturoiduista tehtäväaihoista, jotta opiskelijan onnistumisen mahdollisuudet olisivat hyvät. Taitojen kehittyessä haastetta lisätään aina opiskelijan kykyjen mukaisesti. Ohjeita sekä ideoita saadaan ohjaajilta opettajilta, opiskelijoilta itseltään tai yritysten tarpeista.

Useimmat opiskelijoiden tekemät tehtäväaihiot liiketoiminnan DUDE-toiminnassa liittyvät Og-kahvilaan sekä sen toimintaan. Keväällä toteutimme pieniä kampanjoita kahvilassa, kuten äitienpäiväkorttipajan. Erilaisiin kampanjoihin liittyi tilojen koristelu ja näyteikkunan luominen aiheen mukaisesti. Myös kampanjoiden tai tapahtumien markkinointi eri kanavissa oli aktiivista. Markkinoinnin tulokset seurattiin tapahtumien aikana aktiivisesti. Syksyn aikana uudistimme kahvilan tuotevalikoimaa sekä ilmettä. DUDE-osallistujat ovat hankkineet kyselyn avulla tietoa opiskelijoilta halutuista tuotevalinnoista sekä muista heidän mielestään uudistusta kaipaavista kohdista. Tärkeänä ja suurena tehtävänä oli Og:n kolmipäiväiset avajaiset. Avajaisissa oli tapahtumaa kuten leikkejä, arvontoja sekä tuotetarjouksia. Muita kampanjakokonaisuuksia ovat olleet Black Friday Og:ssa, itsenäisyyspäivä sekä jouluku.

Tehtävien avulla opiskelijoille on muodostunut käsitys tapahtuman tai kampanjan kokonaisuuden vaikutuksesta yrityksen liiketoimintaan. Käsitys on muodostunut kampanjan edistyessä ja ryhmien keskustellessa tapahtuman eri osa-alueiden toiminnasta ja tavoitteista. Tärkeänä tehtävien osana yksilöllisten taitojen kasvattamisen lisäksi ovat olleet myös ryhmässä toimimisen taitojen vahvistaminen.

Hanke on mahdollistanut erinomaisesti DUDE-mallin kehittämisen arkipäiväiseksi osaksi liiketoiminnan yksikköä. DUDE-malli tulee vielä kehittymään ja sen muotoutuminen vie aikaa, sillä toimintatapa on vasta alkuvaiheessa. Toiminnan jatkamiselle on suuri tarve sekä opetushenkilöstöltä, että opiskelijoilta saadun positiivisen palautteen perusteella. Tarve matalan kynnyksen tukipaikalle, jossa on ohjausta, on jatkossakin oltava tarjolla, sillä osa opiskelijoista ei ole kykeneviä menemään työssä oppimaan tai osallistumaan opiskelun vaatimiin oppilaitoksen ulkopuolisiin tehtäviin. Ellei DUDE-toimintaa olisi ollut, hankkeen opiskelijat olisivat keskeyttäneet opintonsa.

Ohjauksessa olennaista on ollut terveydenhuollollisten palveluiden tuominen DUDE-osallistujan tietoisuuteen. Ohjaaminen terveydenhuollon eri toimijoiden palveluihin on ollut oleellista. Opiskelija on myös usein tarvinnut tukihenkilön tällaisille tapaamisille ainakin ensimmäisellä kerralla. Tämän vuoksi ohjauksessa on tehty tiivistä yhteistyötä kuraattorin sekä erityisopettajan kanssa. Heidän avullaan tukitoimet käynnistyivät ja niiden jatkuvuutta on myös seurattu.

Lähtökohtaisesti DUDE-osallistujat ovat tarvinneet kuuntelijaa sekä luotettavaa ohjausta arkisissa asioissa. Nämä ovat olleet ohjausta ja sopivien ratkaisujen hakemista hyvin laajasti liittyen terveyteen, elämänhallintaan, ruokailuun, uneen, liikkumiseen ja muihin arkista hyvinvointia lisääviin asioihin. Ratkaisuja on haettu aina tapauskohtaisesti. Toiminnassa tärkeää on ollut oppia tuntemaan opiskelijat sekä saada luottamuksellisen suhde syntymään.

Ohjauksen työssä olennaista on myös yhteistyö eri opetushenkilöiden kanssa. Vahvan yhteistyön avulla opiskelijan asioita voidaan viedä tehokkaasti eteenpäin. Yhteistyön ja vastuun siirtäminen opiskelijan hyvinvoinnin asioista ohjaajalle, vapauttaa opettajan työaikaa opetukselle. Tiiviillä ja epävirallisilla lyhyillä työhuone tai ”käytäväkeskusteluilla” (DUDE-osallistujan tilanteesta) opetushenkilöstön kanssa pystytään välttämään useita pitkiä palavereita ja näin vapauttamaan aikaa muihin tehtäviin. Näin toimimalla on varmistettu, että mahdollisissa palavereissa pystytään keskittymään ja edistämään juuri ajankohtaisia asioita, ja kaikilla osallistujilla on ajantasainen tieto opiskelijan tilanteesta.

Pysyviä vaikutuksia hankkeesta liiketoiminnan yksikössä on syntynyt sekä opiskelijoille, että opettajille. Hanketyöntekijä on tuonut opiskelijoille esille, että on helposti lähestyttävä ja hänet on tavoittanut liiketoiminnan keskiötiloista taukojen aikana. Usein tauoilla muutkin kuin DUDE-osallistujat ovat tulleet juttelemaan ja kysymään opintoihin liittyviä arkisia kysymyksiä. Sellaisia ovat olleet esimerkiksi: tiedätkö, keneltä opettajalta kysyn tätä asiaa, mistä löydän terveydenhoitajan, tunnukseni eivät toimi, mihin otan yhteyttä yms. Samoin hankkeen toimintaa on voinut markkinoida opetushenkilöstölle matalalla kynnyksellä. Hankkeen toiminta liiketalouden alalla jatkuu oppilaitoksen omalla rahoituksella.

4.1.3 DUDE-malli ja ohjaus kone- ja tuotantotekniikan DUDE-pajassa

Kpedussa kone- ja tuotantotekniikan osalta hanketoiminnan tarve on lähtenyt tukea tarvitsevien opiskelijoiden ja alueen koulutuksen ja elinkeinoelämän tarpeista. Kone- ja tuotantotekniikan ala työllistää ja työntekijöistä on pulaa. Hanke on mahdollistanut osajien valmistumisen ammattiin ja työllistymisen myöhemmin.

Opiskelijoilla on ollut elämänhallinnan vaikeuksia ja tarvetta saada nopeasti ohjauksellista apua, lisäksi myös kouluttajan on ollut tarpeellista olla yhteydessä opiskelijoihin, mikäli he eivät ole tulleet paikalle. Luottamuksen syntymisen jälkeen on ollut mahdollista saada yhteys opiskelijoihin ja heitä on voitu silloin ohjata. Erityisopettajan kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä.

Hankkeen hyöty on ollut se, että opiskelijat eivät ole tippuneet tyhjän päälle ja ohjaus on ollut heidän lähellään. Opiskelijoita on myös avustettu kesätöiden hankkimisessa. Toimintaympäristönä on ollut erillinen DUDE-nurkkaus, jossa on ollut koneasennuksen koneet käytössä asiakastehtäviä varten. Opiskelijoita on ollut helppo saada mukaan toimintaan, kun on kerrottu, että toiminnan kautta he voivat saada enemmän tukea ja apua opintoihinsa ja myös toisten opiskelijoiden positiiviset kokemukset ovat edistäneet hankkeen hyvää mainetta.

Malli on kehittynyt hankkeen aikana ja opiskelua varten on saatu omaa tilaa isosta metallialan hallista. On lähdetty panostamaan entistä enemmän ryhmäytymiseen ja oppilaitoksen ulkopuolella yhdessä asioiden tekemiseen ja yhteisiin ruokailuihin.

Käytännön asiakaslähtöisinä projektteinä on tehty mm. traileria ja peräkärriä, metsäkärriin hydrauliiikan uusintaa ja modifiointia, lisäksi on esimerkiksi uusittu pakoputkia, tehty auton vanteiden modifiointia sekä hiekkapuhallustehtäviä. Eri yritykset ovat antaneet myös muita hydrauliiikan tehtäviä, yksityishenkilöt ovat tuoneet asiakaslähtöisiä tehtäviä ja oppilaitoksen eri alat ovat ottaneet yhteyttä ja tuoneet tehtäviä hoidettavaksi.

Osallistujien lähtötilanne oli se, että heillä oli paljon poissaoloja, motivaation puutetta ja rastisuorituksia. Osallistujien osaamisen kehittyminen on ollut huimaa, ja myönteistä tai erinomaista palautetta on tullut myös asiakastehtävistä.

Osallistujien tilanne hankkeen päättyessä oli hyvä, oli useita valmistuneita ja henkilöitä, jotka olivat siirtyneet oppisopimukseen tai työssäoppimisjaksolle. Muutama opiskelija oli vielä vailla lopullista ammattitutkintoa.

Metalliosastolle palkattiin DUDE-hankkeen kaltainen ohjaaja tukemaan niitä nuoria, jotka tarvitsevat enemmän tukea. Nykyinen ohjaaja siirtyi takaisin Pietarsaaren alueen ympäristöön. On nähty tärkeäksi, että nuoria tuetaan elämänhallinnassa, kohtaamisessa, luodaan luottamuksellinen ja rinnalla kulkeva tuki, sillä nämä mahdollistavat kiinnittymisen takaisin opintoihin. Koko hankkeesta on jäänyt hyvinkin positiivinen kokemus.

Johtopäätöksinä tai suosituksina voidaan sanoa, että työelämälähtöistä, tekemällä oppimiseen perustuvaa pienryhmätoimintaa tulee jatkaa. Eri aloilla tulisi olla ohjaavia ammattihenkilöitä, jotka olisivat vastuuohjaajan tukena ja matalalla kynnyksellä helposti lähestyttävissä. Tärkeää on positiivinen, joustava ja kannustava asenne näitä nuoria kohtaan.

4.2 CENTRIAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA DUDE-MALLI KORKEA-ASTEEN KOULUTUKSESSA JA TYÖTTÖMILLE TYÖNHAKIJOILLE

Centria-ammattikorkeakoulun (myöhemmin Centria) DUDE-hankkeen osallistajat koostuivat alle 30-vuotiaista Centri-an opiskelijoista sekä Kokkolan alueen työttömistä, joilla on ollut vaikeuksia saada oman alan työ- tai harjoittelupaikkaa, jotka haluavat kehittää omaa osaamistaan, saada tukea ja opastusta työelämä- ja työnhakutaitoihinsa, sekä päästä tekemään matalalla kynnyksellä heidän ammattitaitoihinsa sopivia yrityslähtöisiä harjoitustehtäviä.

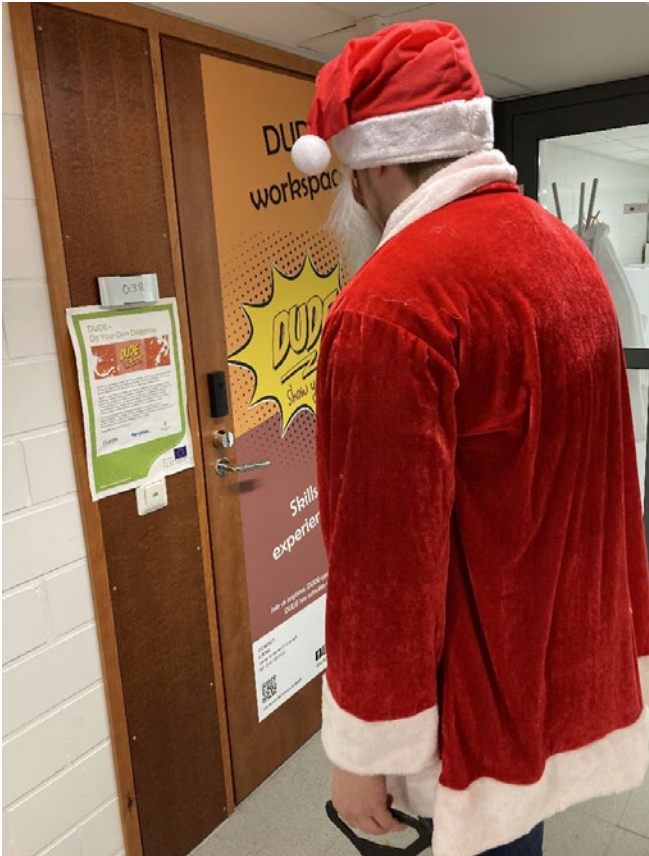
Työtehtävät painottuivat pääosin IT- ja tekniikan alan tehtäviin, kuten esimerkiksi verkkosivujen tekemiseen ja päivittämiseen, ohjelmointiprojekteihin ja 3D-tulostamiseen. Tämän lisäksi osallistujille tarjottiin graafiseen suunnitteluun liittyviä tehtäviä, logosuunnittelua, markkinointitutkimusta, selvitystyötä sekä editointiprojekteja.

KUVA 2. DUDE-osallistajat muunsivat tavallisen polkupyörän sähköpyöräksi.

DUDE-hankkeen henkilöstöön kuului 6 henkilöä: projektipäällikkö, opinto-ohjaaja, kolme ohjaajaa sekä viestintävastaava.

- Projektipäällikkö: hankkeen kokonaisuuden hoitaminen, raportoinnit, yritysten ja hankkeen hallinnolliset asiat.
- Opinto-ohjaaja: opiskelijoiden ohjaus hankkeen pariin.
- Ohjaajat: DUDE-arjen pyörittäminen, osallistujien haastattelut, tehtävien hankinnat, yhteydenpidot alueen yrityksiin, palaverit osallistujien kanssa.
- Viestintävastaava: hankeviestintä verkkosivuilla, somessa ja tapahtumissa.

KUVA 3. Joulupukki vieraili DUDE-työtilassa.

DUDE-hanke kesti osallistujasta riippuen 1–9 kk. 9 kk on opiskelijaosallistujille maksimiosallistumisaika, työttömällä maksimiaika hankkeessa oli 6 kk johtuen työkokeilulle asetetusta lainsäädännöstä.

Centriassa DUDE-toiminta tapahtui Talonpojankadun kampuksella työtilassa, jota kutsuttiin Centriassa ja hankkeen sisällä DUDE-huoneeksi. DUDE-huoneessa järjestettiin työtila yhdelle ohjaajalle sekä seitsemälle osallistujalle. Jokaisen osallistujan työpiste rajattiin sermeillä takaamaan osallistujille mahdollisuus rauhalliseen ja häiriöttömään työskentelyyn, osallistujille varattiin kannettavia tietokoneita sekä jokaiselle työpisteelle järjestettiin ylimääräinen näyttö, näppäimistö sekä hiiri. Työtilasta löytyi myös videoprojektori, valkokangas, kaksi kappaletta valkotauluja, 3D-tulostin sekä tarvikkeita tauon viettämiseen, kuten kahvinkeitin, jääkaappi, mikroaaltouuni, nojatuoleja sekä lautapelejä, jotta työtila saatiin pidettyä osallistujille mielekkäänä.

KUVA 4. DUDE-osallistuja ohjelmoi robotin pelaamaan neljänsuora-peliä.

Hankkeeseen osallistuneiden nuorten taustat ja elämäntilanteet olivat hyvin vaihtelevia. Hankkeeseen osallistui Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoita sekä Keski-Pohjanmaan alueen työttömiä. Näiden ryhmien osallistuminen hankkeeseen poikkeaa hieman toisistaan. Opiskelijoiden osalta halukkuus liittyä hankkeeseen tuli useimmiten suoraan opiskelijalta, mutta jossain tapauksissa myös opinto-ohjaajan kautta. Työttömän henkilön osallistumispyynnöt taas tulivat yleensä joko Kokkolan seudun työllisyyden kuntakokeilun (myöhemmin Kuntakokeilu), TE-toimiston kautta tai henkilökohtaisen opastuksen, esimerkiksi NUOTTI-valmennuksen, kautta. Joissain tapauksissa henkilö itse otti yhteyttä hankkeeseen.

Työtilan koon vuoksi DUDE-huoneessa työskentelivät kaikki hankkeeseen osallistuneet työkokeilijat, koska heidän tuen tarpeensa on lähtökohtaisesti suurempaa. Opiskelijat osallistuivat hankkeen toimintaan pääosin etänä, mutta kaikkia hankkeen osallistujia rohkaistiin osallistumaan hankkeen toimintaan DUDE-huoneessa, jotta työelämän pelisäännöt tulisivat tutuiksi, osallistujat pääsisivät verkostoitumaan muiden hankkeen osallistujien kanssa sekä heidän olisi mahdollista saada tarkempaa ja henkilökohtaisempaa opastusta työtehtäviinsä liittyen.

Ennen kuin osallistuja otettiin mukaan hankkeeseen, pidettiin hänen kanssaan noin 30–45 minuutin aloituskeskustelu. Keskusteluun osallistui hankkeen ohjaaja tai ohjaajia, potentiaalinen osallistuja sekä tarpeen mukaan (osallistujan ollessaan opiskelija) hänen opinto-ohjaajansa tai (osallistujan ollessa työkokeilija) hänen omavirkailijansa tai valmentajansa. Keskustelussa esiteltiin osallistujalle DUDE-hanketta ja sen tavoitteita tarkemmin sekä kartoitettiin haastattelutavan taustaa sekä hänen henkilökohtaisia tavoitteitaan hankkeen ajalle. Keskustelun lopuksi päätettiin, soveltuuko kyseinen henkilö hankkeeseen. Jos hanke koettiin potentiaaliselle osallistujalle hyödylliseksi, osallistuja pääsi aloittamaan hankkeessa.

Hankkeen alussa osallistuja perehdytettiin hankkeen sääntöihin, käytettäviin järjestelmiin ja ohjelmiin. Pääasiallisina viestintävälineinä hankkeessa toimivat sähköposti ja Discord-pikaviestintäsovellus. Osallistujan tuli lisätä kaikki hankkeessa tuotettu materiaali ja täytetyt työaikapäiväkirjat Basecamp-projektihallintajärjestelmään, ennen kuin hanke osallistujan osalta päättyi.

Osallistujan ensimmäiset työtehtävät DUDE-hankkeessa olivat CV:n, portfolion ja työpaikkahakemuksen teko (avoin tai haluamaansa yritykseen). Kun osallistuja lisäsi kyseiset dokumentit Basecamp-järjestelmään, katsottiin ne läpi ja niistä annettiin palautetta ja kehitysideoita. Jossain tapauksissa osallistuja ryhtyi tekemään yhteistyökumppanilta saatua harjoitustehtävää heti hankkeessa aloittaessaan. Tehtäviä saatiin hankkeeseen Centrian koulutusaloilta ja toisista hankkeista sekä alueen yrityksiltä tai järjestöiltä. Tehtäviä saatiin tiedustelemalla alueen yrityksiä/yhdistyksiä tai he itse ottivat yhteyttä suoraan DUDE-hankkeen henkilöstöön tai muihin Centrian toimijoihin, jotka sitten välittivät tiedon hankkeelle.

Osallistujan edistymistä ja kulkua hankkeessa mitattiin monella eri tavalla. Joka keskiviikko pidettiin osallistujien kanssa viikkopalaveri, johon he osallistuivat joko etänä Microsoft Teamsin kautta tai tulemalla paikanpäälle DUDE-huoneeseen. Viikkokokous oli kaikille osallistujille pakollinen ja siellä käytiin läpi osallistujien kuulumisia sekä heidän työtehtäviensä etenemistä. Lisäksi osallistujien kanssa pidettiin kahdenkeskisiä keskusteluita ja joka kuun lopussa osallistujille lähetettiin sähköpostiin Microsoft Formsilla luotu kysely, jossa selvitettiin nykyisten tehtävien tilannetta sekä mahdollisen avun tarvetta. Lisäksi kyselyissä muistutettiin viestinnän tärkeydestä sekä materiaalien lisäämisestä Basecamp-järjestelmään. Tämän kyselyn lisäksi yhteistyökumppaneilta, joille työtehtäviä on toteutettu, pyydettiin arviota ja palautetta heiltä saadun työtehtävän lopputuloksesta, osallistujan työskentelystä projektin parissa sekä itse hankkeesta.

Hankkeen aikana osallistujille pidettiin työelämälähtöisiä työpajoja, kuten CV:n ja portfolion tekeminen, työpaikkahakemuksen tekeminen, työhaastatteluun valmistautuminen ja työpaikkojen tunnistaminen. Muita työpajoja myös järjestettiin, kuten esiintymistaitoihin, kesätyöpaikkojen löytämiseen, tiimityöskentelyyn, ajanhallintaan ja tunnetyöskentelyyn liittyen. Lisäksi osallistujien kanssa osallistuttiin työtä edistäviin tapahtumiin ja seminaareihin, kuten rekrytointimessuille. Näillä toimilla pyrittiin vahvistamaan osallistujien työnhakutaitoja, tukemaan työhaastatteluun valmistautumista, sekä takaamaan paremmat mahdollisuudet työllistyä. Osallistujien työmotivaatiota ylläpidettiin järjestämällä 3–4 kuukauden välein virkistyspäiviä, joissa käytiin esimerkiksi lounastamassa sekä harrastamassa aktiiviteettejä paikallisen yhteistyökumppanin toimitiloissa.

Työkokeilijan ja DUDE-ohjaajan kesken pidettiin noin 1–2 kuukauden välein keskustelu, johon osallistuivat työkokeilijan lisäksi myös hänen omavirkailijansa ja/tai hänen valmentajansa. Keskustelussa käytiin esimerkiksi läpi, kuinka DUDE-jakso on sujunut, onko osallistujalla ollut haasteita, mitä tavoitteita on jatkoa varten ja haluaako osallistuja jatkaa hankkeessa. Opiskelijoiden kanssa kahdenkeskisiä keskusteluita pidettiin tarvittaessa.

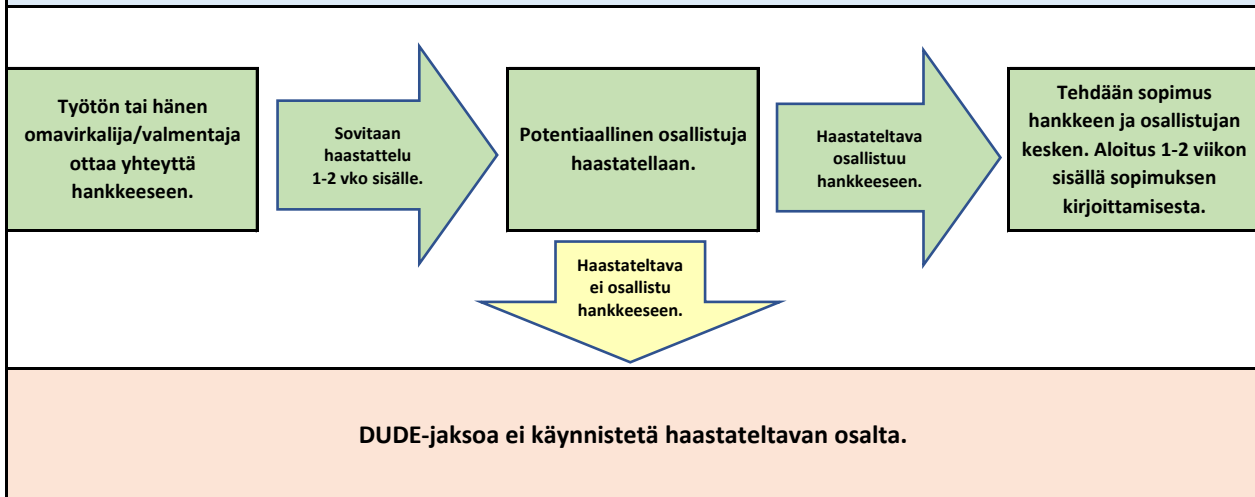
Osallistujien viimeinen palaveri pidettiin noin 1–2 viikkoa ennen DUDE-jakson päättymistä. Palaverissa käytiin läpi koko jakson onnistumiset ja kehityskohteet, ohjaajan ja mahdollisten opinto-ohjaajien/omavirkailijoiden/valmentajien omat

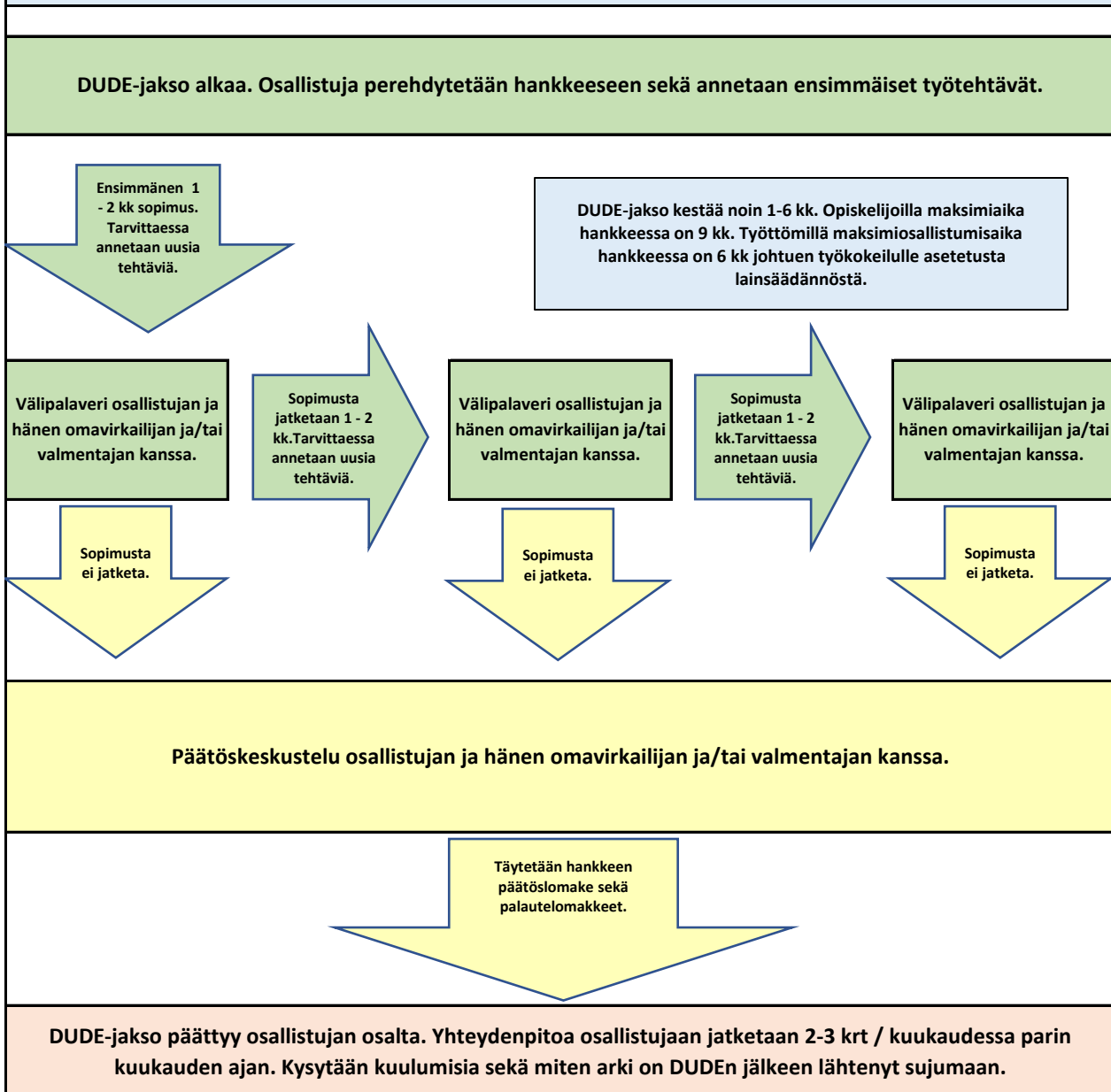
havainnot jakson kulusta sekä osallistujan omat pohdinnat ja arviot tavoitteiden täyttymisestä. Lisäksi keskustelussa kartoitettiin osallistujan tulevaisuuden suunnitelmia sekä seuraavaa mahdollista harjoittelu- tai työpaikkaa. Keskustelun lopuksi tai viimeistään ennen jakson päättymistä osallistujilta kerättiin hankkeen palautelomake. Jakson päätyttyä osallistuja sai DUDE-ajaltaan todistuksen, jota hän pystyi hyödyntämään työnhaussa. Osallistujan oli mahdollista palata takaisin hankkeeseen, mikäli hänen maksimosallistumisaikansa ei tullut osallistumisaikana täyteen.

Yhteydenpito entisiin osallistujiin jatkui, vaikka DUDE-jakso olikin osallistujan osalta päättynyt. Heiltä kysyttiin kuulumisia, kuinka heidän opintonsa tai työnhakunsa oli sujunut ja olivatko he löytäneet itselleen harjoittelu- tai työpaikkaa. Heitä autettiin myös esimerkiksi harjoittelupaikkojen löytämisessä, mikäli he kokivat, että he tarvitsivat siihen apua tai heitä ohjattiin kääntymään oikeanlaista apua tarjoavan tahon, esimerkiksi opinto-ohjaajan, puoleen.

Työttömän osallistujan kulku DUDEssa (ennen aloitusta).

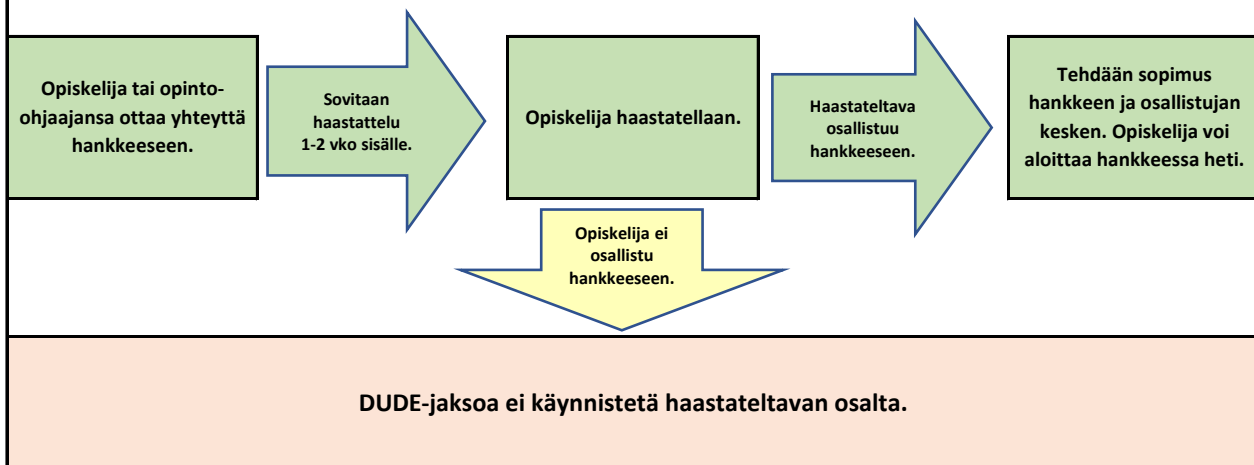

Työttömän osallistujan kulku DUDEssa (hankkeen aikana).

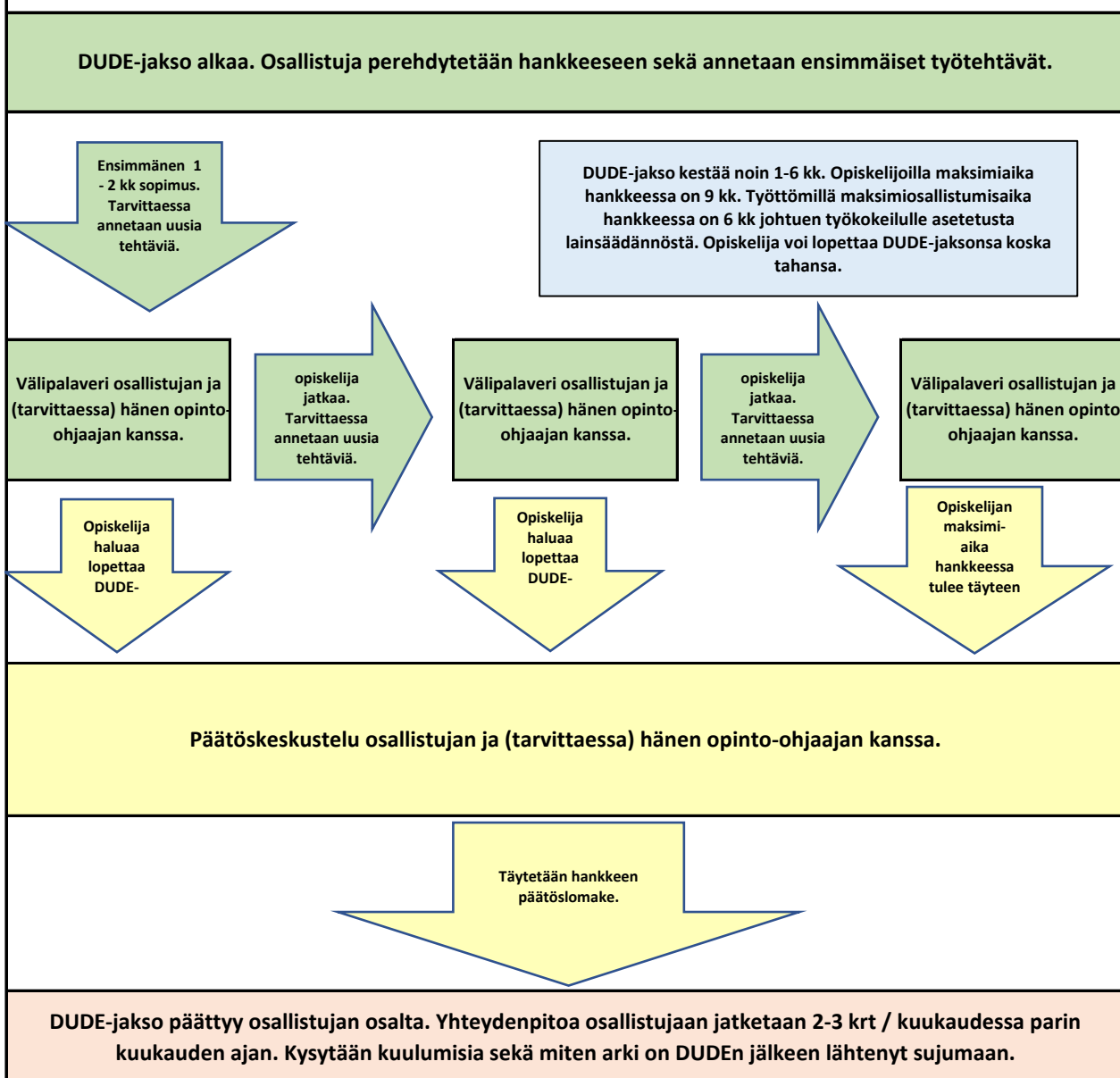

KUVIO 2. Työttömän osallistujan kulku DUDE-hankkeessa.

Opiskelijaosallistujan kulku DUDEssa (ennen aloitusta).

Opiskelijaosallistujan kulku DUDEssa (hankkeen aikana).

KUVIO 3. Opiskelijaosallistujan kulku DUDE-hankkeessa.

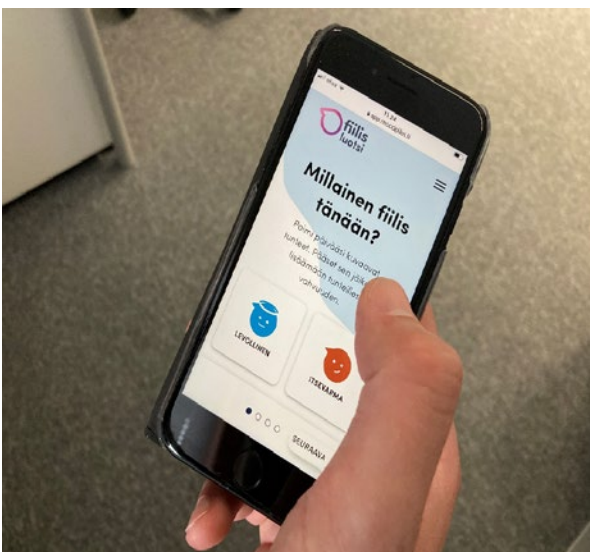
4.3 TEKNOLOGISTEN RATKAISUJEN HYÖDYNTÄMINEN OSALLISTUJIEN HYVINVOINNIN JA SUBSTANSSIOSAAMISEN KEHITTÄMISESSÄ

DUDE-hankkeessa on hyödynnetty erilaisia teknologisia ratkaisuja, kuten mittauslaitteita ja sovelluksia, joiden avulla on pyritty edesauttamaan osallistujien substanssiosaamisen kehittymistä sekä hyvinvointia omassa arjessa. DUDE-osallistujat ovat hankkeen aikana testanneet erilaisia hyvinvointiteknoologiaan liittyviä laitteita ja sovelluksia, kuten OURA-sormusta, Topaasia-peliä ja Fiilislutsi sovellusta. Hyvinvointiteknoologia on auttanut DUDE-osallistujia säätelämään kuormittumistaan ja parantamaan omaa hyvinvointiaan.

KUVA 5. 3D-tulostin.

Fiilislutsi on Spes-palveluiden kehittämä sovellus, jonka avulla käyttäjät voivat havainnoida omia tunnetilojaan ja kirjata niitä ylös päiväkirjamaisesti. Se antaa sekä käyttäjille, että ohjaajille tietoa ohjauksen tueksi ja auttaa kohdistamaan tukitoimia tehokkaammin. Fiilislutsin avulla voidaan tukea nuoren tunnetaitojen kehittymistä ja tunteiden hallintaa, mikä vuorostaan tukee nuoren elämäntaitojen kehittymistä ja toimintakykyä arjessa. DUDE-osallistujat testasivat sovellusta yhteistyössä Spes-palveluiden kanssa ja antoivat palautetta kokemuksistaan. Kokonaisuudessaan testaukseen osallistui 19 nuorta hankkeessa mukana ollutta Centrian tai Kpedun opiskelijaa tai työtöntä, jotka kertoivat Fiilislutsin auttaneen heitä ymmärtämään omia tunnetilojaan paremmin. (Töyräkoski 2023A.)

KUVA 6. Fiilislutsin käyttöliittymä.

Topaasia on verkkoselaimen tai fyysisten pelikorttien avulla pelattava fasilitointialusta, jonka avulla yritykset ja organisaatiot voivat keskustella henkilöstönsä kanssa tärkeistä aiheista. Topaasia-pelin verkkoversiota testattiin Centriassa DUDE-hankkeessa ja sen avulla pyrittiin herättämään hankkeeseen osallistuneiden nuorten parissa keskustelua työllistymisen kannalta oleellisista asioista. Pelin avulla nuoret pohtivat eri aiheita ja näkökulmia, sekä pyrkivät rakentamaan konkreettisen toimintasuunnitelman tai ratkaisun esille nousseisiin kysymyksiin tai ongelmiin. Peli koettiin kevyeksi ja hyväksi tavaksi käsitellä erilaisia asioita nuorten kanssa ja tätä tukivat myös pelin sisältämät avatar-hahmot. Nuoret myös keskittyivät hyvin pelaamiseen. Pelin mahdollistama anonymiteetti helpotti nuorten osallistumista ja omien mielipiteiden tai ehdotusten ilmaisemista. DUDE-hankkeen ohjaaja koki myös pelin hyödylliseksi apuvälineeksi ohjaustyössä. (Töyräskoski 2023B.)

OURA-sormus antaa käyttäjälle tietoa muun muassa unen laadusta. Tietojen avulla käyttäjä voi havainnoida arkensa kuormittavuutta ja palautumista, sekä tehdä korjaavia toimenpiteitä. Centriassa DUDE-hankkeeseen osallistuneilla nuorilla oli mahdollisuus kokeilla OURA-sormusta omassa arjessaan, kokeileminen oli vapaaehtoista. Nuoret kokivat OURA-sormuksen hyödylliseksi välineeksi oman toimintakyvyn, stressin ja palautumisen tarkkailussa ja se ohjasi nuoria kiinnittämään enemmän huomioita esimerkiksi riittävän levon ja unen merkitykseen omalle hyvinvoinnille. Muun muassa paremman unen laadun ja määrän ansiosta osallistujat tunsivat itsensä energisimmiksi ja tuottavammiksi työpäivän aikana, sekä kokivat vähemmän stressiä. Näin ollen teknologian avulla voitiin suoraan vaikuttaa osallistujien hyvinvointiin ja työkykyyn. (Jose 2023.)

KUVA 7. OURA-sormus (Jose 2023.)

Ohjaajien ja DUDE-osallistujien väliseen yhteydenpitoon ja ohjaukseen hyödynnettiin Centriassa Teams- ja Discord-alustaa, sekä projektihallintaan Basecamp-projektihallintasovellusta. Näiden lisäksi osallistujat laajensivat osaamistaan erilaisten ohjelmointikielien avulla, sekä käyttämällä erilaisia laitteita ja sovelluksia, muun muassa 3D-tuostamiseen, videoeditointiin ja robotiikkaan liittyen.

Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymässä on hyödynnetty alakohtaisia teknisiä ratkaisuja opiskelijoiden osaamisen kasvattamiseen. Opiskelijoiden on ollut mahdollista muun muassa hyödyntää robotiikkalaboratoriota ja siellä saatavilla olevia ohjelmia ja laitteistoja, kuten Arduino-ohjelmointialustoja ja Raspberry Pi -minitietokoneita. Yhteistyötä on tehty myös virtuaalstudio-hankkeen kanssa 3D-mallinnuksen osalta. WhatsApp-sovellusta ja ryhmiä on hyödynnetty DUDE-osallistujien ja toimijoiden viestintään ja IT-alan työpajassa on käytetty Itslearning-alustaa.

4.4 INKLUSIIVISTA TYÖELÄMÄÄ JA REKRYTOINTIA EDISTÄVÄT TOIMENPITEET

DUDE-hankkeen toimenpiteillä on pyritty edistämään työelämän moninaisuutta ja inklusiivista rekrytointia. Toimenpiteillä on pyritty myös lisäämään yritysten ymmärrystä erityisen tuen tarpeesta työelämässä, sekä kannustamaan yrityksiä käynnistämään muutosprosessin kohti tasa-arvoista osaamisperustaisuutta ja luomaan itselleen inklusiivista strategiaa.

Monimuotoiset tiimit ovat luovia ja innovatiivisia.

KUVA 8. DUDE - WORK TOGETHER! Monimuotoisuus työyhteisön osaamisen veturina julkaisussa tuotiin muun muassa esille monimuotoisten tiimien hyötyjä (Viitasaari 2022)

Tätä prosessia on tuettu muun muassa laatimalla hankkeessa lähdeaineistoon ja kyselytutkimukseen perustuva julkaisu "DUDE - WORK TOGETHER! Monimuotoisuus työyhteisön osaamisen veturina" (Viitasaari 2022). Julkaisu antaa yrityksille tietoa inklusiivisuudesta ja sen toteuttamisesta työyhteisössä ja rekrytoinnissa ja se on saatavilla Theseus-julkaisuportaalissa. Julkaisua on tuotu aktiivisesti esiin hankkeen verkkosivuilla, eri sosiaalisen median kanavissa, sekä maksetun näkyvyyden avulla. Hankkeen päätöswebinaarin yhteydessä on esitelty hankkeen tuloksia sekä julkaisua ja pyritty lisäämään tietoisuutta aiheesta ulkopuolisen asiantuntijapuheenvuoron avulla.

Monimuotoisuuden ja inklusiivisten työtapojen omaksuminen vaikuttaa positiivisesti työnantajasta saatavaan mielikuvaan.

KUVA 9. DUDE - WORK TOGETHER! Monimuotoisuus työyhteisön osaamisen veturina julkaisussa tuotiin muun muassa esiin monimuotoisuuden ja inklusiivisuuden vaikutusta työnantajamielikuvaan (Viitasaari 2022)

5 HANKKEEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelemme DUDE-hankkeen tuloksia Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymässä ja Centria-ammattikorkeakoulussa. Jaamme myös hankkeeseen osallistuneiden nuorten ja heidän ohjaajiensa kokemuksia hankkeesta, sekä kerromme hankkeen näkyvyydestä ja viestinnästä.

5.1 DUDE-HANKKEEN TULOKSET KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄSSÄ

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän mukaan alueen työvoiman tarve on suuri ja kaikki opiskelijat tarvitaan mukaan. Opiskelijat haluavat myös saada itselleen ammatin ja valmistua ja työllistyä. Opiskelijoiden moninaiset ongelmat vaativat kuitenkin keinoja, joilla niitä voidaan ratkaista ja he tarvitsevat rinnalla kulkevaa tukea. Kpedussa on tälläkin hetkellä 740 erityisen tuen opiskelijaa, joten hankkeessa luodut uudet keinot ja mallit ovat olleet erityisen tarpeellisia ja tehokkaita jo olemassa olevien palveluiden ja hankkeiden tueksi. Hanketoiminnan avulla on ehkäisty useamman kymmenen opiskelijan opintojen keskeyttäminen.

Kpedussa hankkeeseen on osallistunut keskimäärin kolmekymmentä opiskelijaa kerralla ja osallistumisajat ovat vaihdelleet; kun opiskelija on edistynyt ja edennyt eteenpäin, tilalle on tullut uusia opiskelijoita ja osaa opiskelijoista on myös jälkiohjattu DUDE-jakson päättymisen jälkeen. Erilaisia työelämälähtöisiä tehtäviä ja projekteja on ollut monipuolisesti eri aloilta.

5.1.1 DUDE-osallistujien kokemuksia toisen-asteen ammatillisessa koulutuksessa

Seuraavassa on kuvattu esimerkkejä DUDE-osallistujien mahdollisista tilanteista, ja niiden ratkaisuista osallistumisjakson aikana. Esimerkkien tarkoitus on konkretisoida erilaisia tapauksia, joissa DUDE-mallia voitiin hyödyntää.

Opiskelija 1. Toisen vuoden opiskelija. Tuli mukaan hankkeeseen huhtikuussa, koska paljon poissaoloja ja haastava elämäntilanne. Hän ei pystynyt osallistumaan opetukseen isossa ryhmässä. Uhkana opinnoista tipahtaminen.

DUDE-hankkeen avulla saavutettiin opiskelijaan luottamuksellinen yhteys, sekä kontaktoitiin vanhempia, terveydenhoitajaa ja kuraattoria aktiivisesti hankkeen aikana. Opiskelija sai suoritettua tuettuna pienessä ryhmässä suunnitelmassa olleet työelämälähtöiset tehtävät kevään aikana. Hän myös avautui sosiaalisissa tilanteissa, pienen ryhmän tuella. Nykytilanteessa hän on vaihtanut opiskelupaikkaa ja muuttanut omaan asuntoon. Jälkikontaktoinnissa hän kertoi elämäntilanteensa olevan rauhallinen ja vaikutti tyytyväiseltä uuteen opiskelupaikkaansa ja sen mukanaan tuomaan muutokseen.

Opiskelija 2. Tuli hankkeeseen tuen tarpeen vuoksi. Taustalla jaksamisen sekä arjenhallinnan ongelmia sekä sosiaalisten tilanteiden arkuutta. Opiskelija tarvitsi tukea ammatillisen osaamisen kehittämiseen sekä yleisesti arjen strukturointiin.

Ohjaajan vaihtuminen oli opiskelijalle vaikea lähtötilanne, mutta luottamuksellisen suhteen synnyttyä yhteistyö alkoi sujua erittäin hyvin. Opiskelija sai tukea arjenhallintaan, omien taitojen ja vahvuuksien kartoitukseen, sekä mahdollisen tulevan työssäoppimispaikan kartoittamiseen ja näihin tutustumiseen ohjaajan kanssa.

Opiskelijan keväällä saama tuki mahdollisti sen, että hän pystyi lähteä syksyllä työssä oppimaan oppilaitoksen ulkopuolelle. Hän hoiti oma-aloitteisesti kontaktoinnin sekä sopimusasiat työpaikkaansa. Myöskin sosiaalisten tilanteiden kohtaamisessa on ollut huomattavaa kehitystä. Loppusyksystä opiskelija palasi opiskelemaan oman ryhmänsä mukaan.

Opiskelija 3. Ensimmäisen vuoden opiskelija. Opiskelija tuli DUDE-hankkeeseen sosiaalisten tilanteiden ahdistavuuden sekä levottomuuden vuoksi. Suuressa ryhmässä opiskelu oli hankalaa. Työssäoppiminen oli keskeytynyt. Taustalla haastava elämäntilanne ja uhkana opintojen keskeytyminen.

Yhteistyö lähti sujumaan opiskelijan kanssa hyvin ja helposti. Opiskelija löysi itsestään ohjauksessa voimavaroja, joita hän ei ollut aikaisemmin tiedostanut. Hänen ammatilliset sekä sosiaaliset taitonsa kehittivät suuresti ohjauksen aikana. Luottamuksellinen suhde on vahvistanut hänen itsetuntoaan ja ohjannut häntä itsenäisempään toimintaan ja vastuun kantamiseen.

Opiskelija palasi syksyllä takaisin opintojensa pariin ja opinnot sujuivat hyvin myöskin isossa ryhmässä, ja opiskelija oli edistynyt opinnoissaan huomattavasti. Jälkiohjauksen tarve on vähentynyt.

Syksyn aikana opiskelija on ottanut ohjaajaan omaehtoisesti yhteyttä hankalissa tilanteissa, saadakseen ohjeita, kuinka toimia tai keneen ottaa yhteyttä ratkaistakseen ongelmia. Opiskelija on alkanut ottaa vahvasti vastuuta opinnoistaan. Elämäntilanne vaikuttaa vakiintuneeseen.

Opiskelija 4. Kolmannen vuoden opiskelija. Opiskelija tuli hankkeeseen, koska valmistuminen oli loppusuoralla, mutta opinnot eivät edenneet toivotulla tavalla. Työssäoppiminen oli keskeytynyt, eikä uutta paikkaa löytynyt. Taustalla jakamisen kanssa ongelmia. Arvioitiin, että pienellä tukemisella mahdollinen valmistuminen olisi mahdollista. Opiskelija oli ulkomaalaistaustainen.

Ohjauksessa painopisteenä oli työelämälähtöisissä ammatillisissa tehtävissä tukeminen sekä tehtävien strukturoiminen. Ohjauksen aikana paljastui opiskelijan suuret puutteet kielenhallinnassa. Nämä puutteet eivät olleet ilmenneet isossa ryhmässä opiskellessa. Kielitaidon sekä toiminnanohjauksen puutteiden takia opinnot eivät olleet edenneet oletetusti. Opiskelija pääsi strukturoinnin sekä ohjauksen avulla kiinnittymään tehtäviin. Tällöin opinnot edistyivät ja hän sai suoritettua suunnitellut tehtävät ja valmistui myöhemmin. Hän sai tukea myös viranomaishallintoon liittyvissä asioissa.

Opiskelija 5. Toisen vuoden opiskelija. Opiskelija tuli hankkeeseen opintojen edistymättömyyden vuoksi. Tukitoimia oli yritetty useita kertoja ja erilaisia vaihtoehtoja. Taustalla sosiaalisten tilanteiden pelkoa. Uhkana opintojen keskeytyminen. Ohjauksessa tukea annettiin työelämälähtöisiin tehtäviin. Tärkeänä osana ohjausta oli myös opiskelijan kontaktointi.

Myöhemmin opiskelija sai työssäoppimispaikan, jossa hän viihtyi ja pystyi edistämään opintojaan. Jälkiohjaus oli edelleen tarpeellinen toimi opintojen edistymisen suhteen.

Opiskelija 6. Ensimmäisen vuoden opiskelija. Opiskelija tuli hankkeeseen ohjattavaksi ammatillisten opintojen etenevämmättömyyden takia. Opiskelijalla levottomuutta ja impulsiivisuutta. Työssäoppimispaikkaa ei löytynyt.

Yhteistyö sujui erinomaisesti ja opiskelija sai positiivisia kokemuksia työelämälähtöisten tehtävien ja pajan kannustavan ilmapiiriin vuoksi. Hän sai tukea tehtävien strukturointiin sekä arjenhallintaan. Ohjauksen aikana hän saikin työssäoppimispaikan ja osoitti kykynsä pystyä työskentelemään alan tehtävissä. Työssäoppimiseen hän sai jälkiohjaustukea keskustellen sekä ammatillista kokemustietoja jakaen, häntä tuettiin myös ohjaajan vierailuilla työssäoppimispaikassa. Työssäoppimisesta opiskelija sai hyvää palautetta.

Opiskelija jatkaa opintojaan toistaiseksi oman ryhmänsä mukana. Jatkosta olemme sopineet, että opiskelija saa tukea tarvittaessa.

Opiskelija 7. Toisen vuoden opiskelija. Opiskelija tulee ohjattavaksi, koska opinnot ovat jäljessä. Opiskelija harrastaa aktiivisesti urheilua, jonka vuoksi poissaoloja kertyy.

Opiskelija sai tukea strukturoinnilla ja omien ammatillisten vahvuuksien selvittämisessä. Opiskelija pääsi DUDE-hankkeen aikana toimimaan myynnin projektissa, jossa hän saa hyvää kokemusta sekä onnistumisia, opinnot myös edistyvät myöhemmin.

Opiskelija 8. Kolmannen vuoden valmistuva opiskelija. Opiskelijalla opinnot ovat edenneet hyvin opiskelujen ajan. Lähtötilanteessa opiskelija on saanut vauvan, ja valmistuminen olisi mahdollista. Opiskelija on yksinhuoltaja, hänen lähipiirinsä asuu maakunnassa.

Opiskelijaa ohjataan Teams-sovelluksen sekä viestien välityksellä kotia. Yhdessä ohjaavan opettajan kanssa selvitetään mitkä työelämälähtöiset tehtävät tukevat hänen osaamisensa kehittymistä. Ohjauksella annetaan tukea oman mielenkiinnon kohteisiin. Tukea myöskin vauva-arjen hallintaan sekä ohjausta äiti-lapsi -ryhmien ja tapahtumien pariin. Ohjauksella ja tuella pyritään varmistamaan, ettei opiskelija jää yksin vauvan ja opiskelujen kanssa.

Opiskelija valmistuu odotetussa aikataulussa. Opiskelun sekä elämäntilanteen jatkosuunnitelmista keskustellaan ja vahvistetaan opiskelijan omaa innokkuutta jatko-opintoihin. Elämäntilanne vaikuttaa tasaiselta, positiiviselta ja onnelliselta. Syksyn kontaktoinnissa opiskelijalle on löytynyt jatko-opiskelupaikka sekä elämäntilanne vaikuttaa muutenkin olevan vakaa. Häntä on ohjattu yhteydenpitoon, jos äkillistä tai yllättävää tarvetta ilmenee.

Opiskelija 9. Toisen vuoden opiskelija, taustalla paljon poissaoloja ja opintojen edistymisen hitautta. Opiskelija tarvitsee tukea erityisesti löytääkseen omat vahvuutensa sekä saadakseen itsevarmuutta. Opiskelijan haasteena on myös päivärytmin löytäminen.

Yhteistyö lähtee hyvin käyntiin ja opiskelija on vastaanottavainen. Ammatillisissa työelämälähtöisissä käytännön tehtävissä hän kokee useita onnistumisia ja itsetunto vahvistuu huomattavasti. Hänelle tulee positiivista palautetta myös ympäristöltä. Opiskelijan opiskelumotivaatio nousee huomattavasti, ja ajatukset sekä tavoitteet tulevaisuudessa alkavat kiinnostaa.

Opiskelija 10. Ensimmäisen vuoden opiskelija. Opiskelijalla on aikaisemmista valmentavista opinnoista todettu vahva tuen tarve. Hän ohjautuu DUDE-hankkeeseen, jotta opintojen alkaessa tuki olisi heti saatavilla ja opinnot pääsisivät käyntiin toivotulla tavalla.

Opiskelija käy ohjattavana muutamia kertoja viikossa. Tällöin hän tekee toiminnallisia tehtäviä, jotka onnistuvat hyvin. DUDE-jakso jää opiskelijan kohdalta lyhyeksi tuen tarpeeksi ja hän palaa oman ryhmänsä mukaan. Opinnot lähtevät edistymään ja ryhmäytyminen oman ryhmän kanssa sujuu. Opiskelija ottaa yhteyttä ohjaajaan omaehtoisesti tarvittaessaan tietoja tai ohjeita.

Opiskelija 11. Neljännen vuoden opiskelija. Oppilas tulee hankkeeseen ohjattavaksi, koska hänen opinnoistaan puuttuu pieniä suorituksia, jotka mahdollistaisivat valmistumisen. Oppilasta on hankala tavoittaa ja hän ei noudata sovittuja tapaamisaikoja. Taustalla ongelmia jaksamisen kanssa.

Ohjauksessa paneudutaan saatujen työelämälähtöisten tehtävien strukturointiin sekä kannustukseen. Tehtävät edistyvät hiljalleen, mutta haasteena on edelleenkin opiskelijan vaikea tavoitettavuus. Henkilökohtainen ja luottamuksellinen suhteen synty ohjauksessa on jäänyt kevyeksi.

Opiskelija 12. Ensimmäisen vuoden opiskelija. Opiskelijalla on haasteita oman jaksamisen kanssa. Hänelle on kertynyt jo syksyn alussa poissaoloja ja paineet kurssien suorittamisesta nousevat, koska tehtäviä on jäänyt paljon rästäin. Terveystuho tulee mukaan opiskelijan tukitoimiin.

Ohjauksessa keskitytään pajalle saatujen työelämälähtöisten tehtävien vahvaan strukturointiin sekä elämäntilanteen selvittelyyn. Opiskelijaa ohjataan terveydenhuollon toimintoihin pariin ja annetaan tukea, jotta terveydenhuollolliset tapaamiset toteutuvat. Opiskelijalle mahdollistetaan rauhallinen tila, jossa hän voi tehdä suunnitellusti rästejään. Hän saa myös ohjausta tehtävien selkiyttämiseen, jotta voi itsenäisesti niistä suoriutua.

Tilanne vaikuttaa rauhoittuneen ja opiskelijan tilanne kohenee ja opiskelija palaa oman ryhmänsä mukana opintoihin. Ohjauksen tarve vähenee. Jälkiohjaussuhdetta pidetään yllä viestein ja lyhyin kontaktein. Terveystuhoon kanssa hoitosuhde on käynnistynyt ja opiskelija ottaa vastuuta tapaamisista.

Opiskelija 13. Kolmannen vuoden opiskelija, maahanmuuttaja. Ehkäistään mahdollista syrjäytymistä ja vahvistetaan kielitaitoa päivittäisellä keskustelevalle ohjaukselle. Ohjauksen alussa mukaan tukeen otettiin myös terveydenhuolto. Opiskelijaa tuettiin työelämälähtöisillä toiminnallisilla työtehtävillä. Yhteistyö sujui hyvin.

Opiskelija 14. Toisen vuoden opiskelija. Tulee mukaan hankkeeseen suurten poissaolojen vuoksi ja opintojen etenemättömyyden takia. Alkutilanne haastava. Luottamuksellinen suhde ohjattavaan syntyy vähitellen. Yhteistyössä erityisopettajan kanssa luodaan suunnitelma lähikuukausille. Mukaan tukeen otetaan kiireellisesti terveydenhuolto.

Opiskelijan asioita lähdetään edistämään terveydenhuollon kanssa. Tilannetta pyritään vakauttamaan monin keinoin, kuitenkin suuret poissaolot ja sitoutumattomuus opintoihin vaikeuttavat tilannetta. Yhteistyö jatkuu.

Opiskelija 15. Kolmannen vuoden opiskelija. Tulee ohjattavaksi tilanteesta, jossa taustalla paljon poissaoloja sekä uhka opintojen keskeytymisestä. Opiskelijalla ei alkutilanteen mukaisesti ole oppimisen haasteita, ainoastaan motivaatio sekä opintojen etenemättömyys ovat ongelmana.

Opiskelijan kanssa lähdetään selvittämään sopivia työelämälähtöisiä tehtäviä sekä strukturoimaan niitä. Ohjausta annetaan myös elämänhallintaan sekä hyvinvointiin. Yhteistyö toimii ja jatkuu toistaiseksi.

Opiskelija 16. Kolmannen vuoden opiskelija. Tulee hankkeeseen suurten poissaolomäärien vuoksi. Syksyiltä lokakuuhun mennessä opiskelija on ollut koulussa vain muutamia päiviä. Aikaisempia tukitoimia on tarjottu usealla tavalla, mutta opiskelija ei ole sitoutunut niihin. Epäilyksenä alkutilanteessa myös suuret ongelmat elämänhallinnassa sekä haastava elämäntilanne.

Yhteistyö lähtee vauhdikkaasti käyntiin ja opiskelijalla alkaa paljastua ongelmia usealta eri elämäntilanteelta. Tilannetta lähdetään purkamaan kuraattorin avulla. Myöhemmin mukaan tulevat terveydenhuolto ja etsivä nuorisotyö. Yritimme koota sopivanlaista tukipakettia, jossa mukana olivat kaikki edellä mainitut toimijat. Erityisesti yritimme sitouttaa ja

tukea oppilasta terveydenhuollon toimijoitten tapaamisiin ja toimiin, sillä aikaisemmat tapaamiset eivät ole toteutuneet. Yhteistyö sujuu erityisen hyvin uuden toimijan NOPPA – nuorten aikuisten kohtaamispaikan kanssa. Nopan avulla tukitoimiin tuli uusi ulottuvuus, sillä Noppa voi tarjota opiskelijalle tukea omalta asuinpaikkakunnalta. Yhteistyö jatkuu.

5.2 SYNTYNEET TOIMINTATAVAT JA MALLIT TOISEN-ASTEEN AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

Kpedussa on muodostettu usealle alalle toimiva toimintatapa, jolla on tuettu nuoren osaamisen kehittymistä ja työllistymistä alueen elinkeinoelämässä. Lisäksi on juurrutettu koulutusorganisaation toimintaan uusia toimintatapoja, jotka tukevat nuoren yksilöllisiä tarpeita osaamisen kasvattamiseen sekä työelämään siirtymiseen. Myös nuorten syrjäytymistä ja opintojen keskeyttämistä on pyritty ehkäisemään.

DUDE-konsepti on laajentunut osaksi Kpedun koulutusaloja kone- ja tuotantotekniikkaan, liiketalouteen sekä tieto- ja viestintätekniikkaan. Nuoret ovat saaneet konkreettista oman alan kokemusta ja työllistyneet. Nuoret ovat peilanneet ja hyödyntäneet omia taitojaan ja vahvuuksiaan oman alan työelämävaatimusten mukaisesti. Yksilön substanssiosaaminen ja työ- ja toimintakyky ovat kohentuneet.

Monistettiin DUDE-ympäristö eri toimialoille:

Hankkeen tuloksena Kpedussa on muodostunut toiminta, jossa nuori pääsee työstämään aitoja työelämälähtöisiä tehtäviä ja kasvattamaan käytännön tasolla osaamistaan. Yhteistyötä alueen asiakkaiden, elinkeinoelämän sekä koulutusorganisaation välillä on ollut, ja asiakkaat ja yritykset ovat tuottaneet tehtäväaihoita nuorille.

Hankesuunnitelman mukaan tavoitteiden saavuttamista on tuettu seuraavasti:

- On ollut alakohtainen substanssituki harjoitustehtävien muodossa. Osallistujat toteuttivat itsenäisesti, mutta asiantuntijoiden tuella tehtäväaihoita, ja saivat näin käytännönläheistä osaamista työelämää mukailevalla tavalla. Osaamisen tukena ovat olleet toteuttajaorganisaatioiden asiantuntijat.
- Osallistuttu alan tilaisuuksiin ja tuotu toimintatavan käytänteitä ja hyötyjä näkyväksi. Tavoitteen mukaisten tulosten myötä opiskelijat valmistuvat ja työllistyvät, mikä on käytännön osoitus toimintamallin tarpeellisuudesta Kpedussa.
- Tuettu osallistujien elämänhallintaa ja tuotettu siihen toimintamalleja ja koottu materiaalia.

5.3 DUDE-MALLIN JALKAUTUMINEN CENTRIASSA

Hankkeen näkyvin jalkauttamisen toiminto on ollut työelämä- ja urapalveluiden kehittäminen osaksi Centrian toimintaa. Työelämä- ja urapalveluita on lähdetty ideoimaan ja kehittämään hankkeen alkumetreiltä lähtien. Tavoitteena on ollut, että opiskelija löytää helposti palvelun pariin ja tukea on tarjolla oikea-aikaisesti. Centrian työelämä- ja urapalveluiden pystyttämisen ideoimisessa on hyödynnetty monipuolisesti eri hankkeiden hyviä käytänteitä, mutta kiistämättä suurimmat inspiraatiot toimintaan ovat löytyneet DUDE-hankkeen menetelmistä. Hanke on ollut hyvin konkreettinen ja hyvät käytänteet on pystytty integroimaan korkeakoulun normaaliin toimintaan. DUDE-hankkeessa pilotoituja työpajoja on tuotu osaksi työelämä- ja urapalveluita ja toimintaa tullaan jatkamaan niin suomeksi kuin englanniksi.

DUDE-hankkeessa on ollut hienoa, että hankkeen aikana olemme päässeet suunnittelemaan ja pilotoimaan erilaisia työpajoja hankkeen osallistujille sekä korkeakouluopiskelijoille. Huomasimme, että korkeakoulutasolla toimintaa on valtavasti ja toimintojen yhteen saattaminen palvelee koko yhteisöä. Centrian Instagram-tilille postataan kerran viikossa yhteiset tapahtumat ja tilaisuudet. Näin kaikki osallistujat hahmottavat, millaista tarjontaa kyseisellä viikolla on tulossa. Tarjonta kootaan opinto-ohjaajien, työelämä- ja urapalveluiden, opiskelijajärjestö Copsan, asettautumispalveluiden ja opintoneuvojien toimesta. Yhteisen tarjonnan koostamista tullaan jatkamaan Centriassa jatkossakin.

Työelämästä tulevat tehtäväaihiot ovat olleet DUDE-hankkeen suola. Nämä tehtävät tulevat jatkossakin näyttämään suurta osaa opiskelijoiden opintopolulla. Erityisesti tieto- ja viestintätekniikassa tullaan jatkamaan yrityksiltä tulevien tehtävien tarjoamista opiskelijoille. Opiskelijoille tullaan tarjoamaan ohjausta, tukea ja neuvontaa tehtävien eteenpäin viemisessä.

Hankkeen alusta lähtien osallistujien hyvinvointi ja itsetunnon kehittäminen ovat olleet toiminnan keskiössä. Hankkeen toimintaan vaikutti paljon Covid-aika, mikä nosti esiin uudenlaisia pahoinvoinnin tekijöitä. Toisaalta hankkeessa haluttiin mahdollistaa etäosallistuminen ja hanketoimijoiden tuli löytää työkalut etäosallistujien hyvinvoinnin tukemiseen. Korkeakouluopiskelijat kuuluvat automaattisesti YTHS:n palveluiden piiriin. Hankkeen toimintakauden aikana Centria on tiivistänyt yhteistyötä YTHS:n toimijoiden kanssa. Niin DUDE-hankkeen osallistujilla, kuin korkeakouluopiskelijoilla, ovat mielenterveyden haasteet nousseet korkealle. Näiden asioiden ratkomisen ja oikean palvelun pariin ohjaaminen ovat olleet tärkeitä asioita jokaiselle osallistujalle. Ammattikorkeakoulut siirtyivät YTHS:n palveluiden pariin 1.1.2021. Aikaisempaa yhteistyömallia ei suoranaisesti ollut. Centriassa on panostettu hyvän yhteistyömallin löytämiseen, jotta kaikilla opiskelijoilla olisi tasavertainen mahdollisuus päästä terveyspalveluiden pariin. Yhteistyössä on päästy hyvin alkuun ja eri toimijoiden roolit ja vastuut ovat hahmottuneet. Centriassa toimii opinto-ohjaajia, opintoneuvojia, opintopsykologi, oppilaitospastori ja asettautumispalvelut. Tarjolla on laajasti erilaisia palveluita opiskelijoiden tuen tarpeisiin. Tulemme jatkossa panostamaan korkeakouluna siihen, että opiskelijat saavat oikeanlaista apua ja tukea silloin kun sitä tarvitsevat. Tavoitteena on tukea koko korkeakoulu yhteisöä.

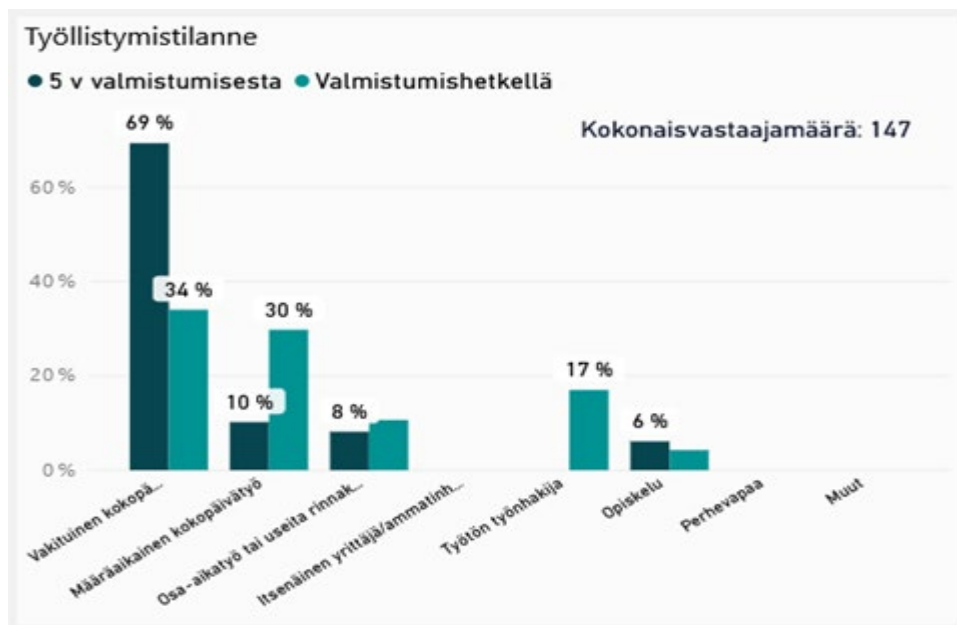
5.3.1 Hyvinvoinnista kohti opintojen edistymistä

DUDE-hankkeen toimenpiteet oli suunnattu erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Joskus syrjäytymisriski näkyy muun muassa siten, etteivät opinnot ole edenneet. Lukuvuoden 2022–2023 ajan Centriassa on panostettu erityisesti putoamisvaarassa olevien nuorten kiinni saamiseen. DUDE-hanke sekä ONNI- onnistunut korkeakouluopiskelijoiden ohjaus (OKM) toteuttivat pilotin, uuden toimintamallin, jotta me korkeakoulussa osaisimme napata nämä nuoret ajoissa. Toimintamallissa opettajatutor käy kaksi kertaa lukuvuodessa oman ryhmänsä opiskelijat läpi. Niitä opiskelijoita, joilla havaitaan viivästymistä opinnoissa, ohjataan opinto-ohjaajalle, joka kontaktoi opiskelijat. Yleensä riittää, että opiskelijalle lähetetään sähköpostia, jossa kysellään mitä kuuluu ja tarjotaan ohjauskeskustelua. Joskus pelkkä sähköpostitse kontaktointi ei riitä ja silloin soitetaan opiskelijalle tai lähetetään tekstiviesti. Tärkeintä on, että opiskelijalle tarjotaan apua, tukea ja ohjausta. Yhtenä tärkeänä tukitoimenpiteenä on ollut tarjota opiskelijalle DUDE-paikkaa, jossa hän pääsisi kiinni opintoihin ja myöhemmin työelämään.

Pudokkaiden löytäminen ajoissa on koettu Centriassa todella tärkeäksi toimenpiteeksi ja sillä on voitu auttaa montaa nuorta. Tämän vuoksi pilottia on laajennettu hyödyntäen Power Bi -työkalua. Pilottiin osallistuivat tieto- ja viestintätekniikan, liiketalouden ja terveysalan koulutukset. Tavoitteena oli löytää koulutusosalpäällikön ja opinto-ohjaajan tehtäviin työskentelytavat, jonka kautta löydettäisiin laajasta koulutusohjelmasta ne opiskelijat, jotka tarvitsevat jollakin tavalla tukea opintoihinsa. Pilotit ovat olleet rohkaisevia. Pilotin palautteessa mainittiin mm. se, että ryhmistä saa hyvin yleissilmäyksen tilanteesta, mitkä opintojaksot on hylätty, kuka on suorittanut harjoittelun/opinnäytetyöskentelyn ja opiskelijoiden läsnäolokaudet. Pilotit ovat olleet niin rohkaisevia, että Centriassa on päätetty laajentaa Power Bi -työkalun käyttö koskemaan kaikkia koulutusaloja.

5.3.2 Nuorten korkeakouluopiskelijoiden työllistyminen uraseurantakyselyn valossa

Valtakunnallinen uraseurantakysely toteutetaan vuosittain viisi vuotta sitten valmistuneille korkeakoulutetuille. Syksyllä 2022 lähetetty kysely kohdentui vuonna 2017 valmistuneille. Kyselyn tavoitteena on pureutua siihen, millaisiin tehtäviin korkeakoulutetut työllistyvät ja vastaako tutkinto työelämän osaamistarpeita sekä sitä millainen on korkeakoulutettujen urapolku. Uraseurannan tuloksia voidaan hyödyntää mm. koulutuksen suunnittelussa ja kehittämisessä, uraohjauksessa ja nykyisten opiskelijoiden ja opintoihin hakeutuvien henkilöiden urasuunnittelun pohjana ja työllistymisen tukena. Centrian osalta viisi vuotta aiemmin valmistuneista 69 % oli vakinainen työsuhde (KUVA 10). Pääosin opiskelijat olivat tyytyväisiä opiskelemaansa tutkintoon ja he kokivat, että opiskelu antoi työkaluja työelämään.

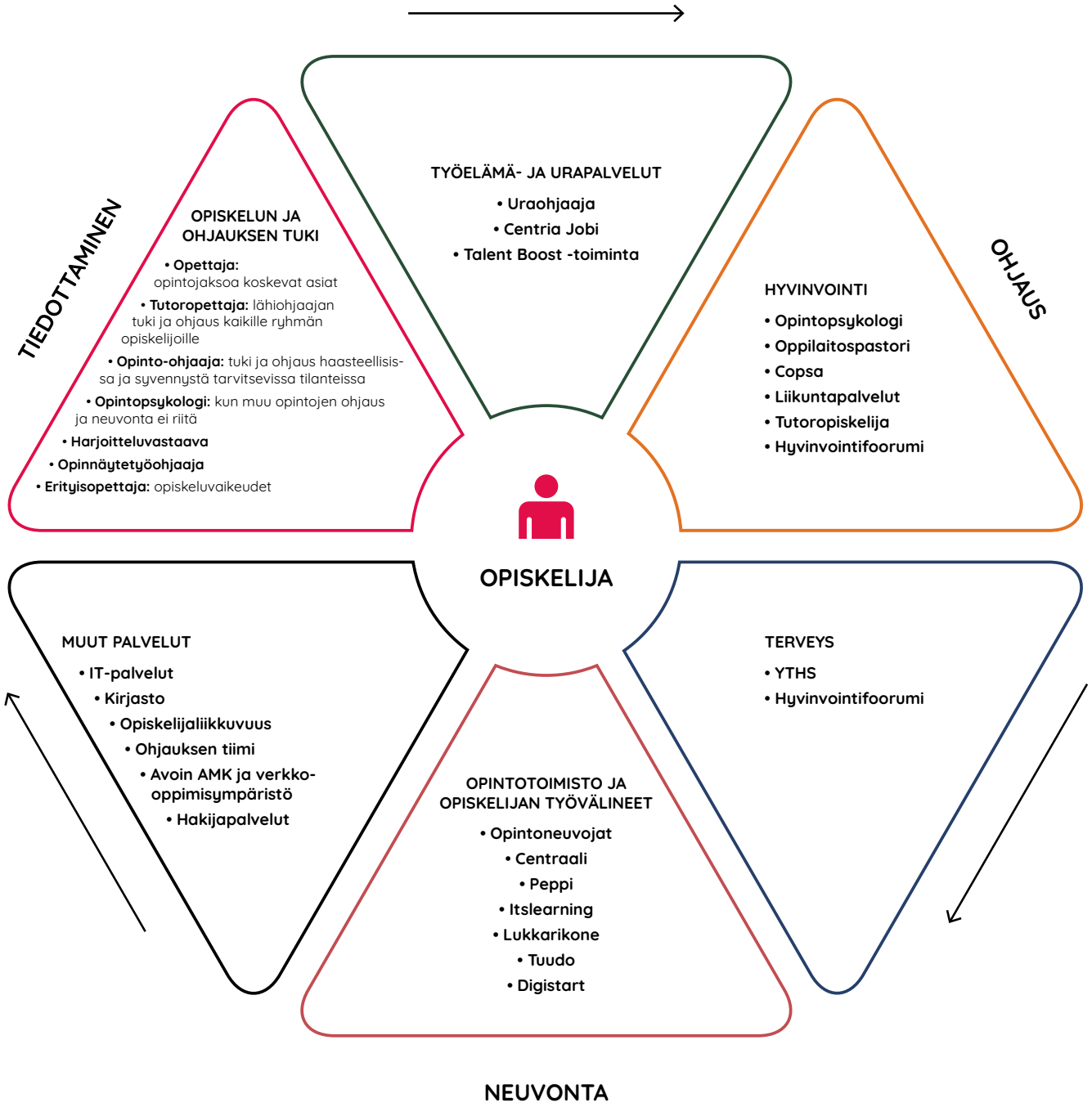

KUVA 10. Kuva esittää vuonna 2017 Centriasta valmistuneiden opiskelijoiden työllistymistilannetta viisi vuotta valmistumisen jälkeen (Vipunen 2022)

Uraseurannassa nostettiin kehitettäväksi asioiksi yrittäjyysosaamisen lisäämisen, kehittämistaitojen vahvistamisen ja ongelmanratkaisutaitojen edistämisen. Koulutusalojen kanssa on käyty läpi tarkemmat kyselyn tulokset ja heidän kanssaan on sovittu kehitettävien kokonaisuusien edistämisestä. DUDE-hankkeen toiminnassa osallistujat ovat nostaneet vahvasti esiin sen, että he ovat kokeneet positiivisena asiana juuri kehittämistaitojen vahvistumisen sekä ongelmanratkaisutaitojen kehittymisen. Centrialla on siis vielä opittavaa DUDE-hankkeesta, jotta saamme hankkeen kaikki mahdolliset hyvät käytänteet integroitua osaksi normaalia toimintaa. Näiden kehittämiskokonaisuuksien kautta voimme myöhemmin tarkastella tuloksia seuraavien vuosien uraseurantakyselyn tuloksista.

5.4 DUDE-OSALLISTUJIEN JA TYÖTTÖMIEN TYÖNHAKIJOIDEN KOKEMUKSIA KORKEA-ASTEELLA

Centriassa työskentelee moniammatillinen tiimi opiskelijoiden ohjauksen, neuvonnan ja viestinnän tehtävissä. Kuvassa 11 esitellään opiskelijoiden tukipalvelut. Toimintoja on kehitetty erityisesti viimeisen kolmen vuoden aikana. Opiskelijoilla on ilmennyt enenevässä määrin masentuneisuutta ja ahdistuneisuutta. Tämä näkyy sosiaalisten tilanteiden välttelyä ja opintojen edistymisen hidastumisena tai pudokkuutena. Opinto-ohjaukseen ei ohjaudu pelkästään opiskelijoita, joilla on haasteita opinnoissa, vaan keskusteluissa tulee ilmi myös muita elämän haasteita. DUDE-hankkeen pariin on ohjattu sellaisia korkeakouluopiskelijoita, joilla on näkynyt hidastumista opinnoissa tai opinnot ovat täysin keskeytyneet. Opiskelijoilla on saattanut olla myös vaikeuksia löytää oman alan harjoittelupaikka tai heidän elämänhallinnassaan on ollut haasteita. DUDE-hanke on tarjonnut näille opiskelijoille erinomaisen paikan saada oma arki rullaamaan ja kehittämään omaa osaamista vastaamaan työelämän tarpeisiin.

KUVA 11. Centria-ammattikorkeakoulun ohjauksen, tuen ja neuvonnan tukipalvelut.

Centrian opiskelijoiden, sekä työttömien työnhakijoiden kokemuksia hankkeesta on dokumentoitu hankkeen verkkosivuilla julkaistujen videohaastatteluiden, sekä keväällä 2023 toteutetun kyselytutkimuksen avulla. Kyselyyn vastasi viisi hankkeeseen osallistunutta nuorta ja vastaukset muokattiin raporttia varten siten, että vastaajat eivät ole tunnistettavissa.

Haastatteluiden ja kyselyn perusteella DUDE-osallistujat ovat kokeneet hyötynsä DUDE-hankkeessa mukana olosta. He kokivat muun muassa saaneensa paremman kuvan suomalaisesta työelämästä ja siitä, miten työpaikalla toimitaan, sekä kehittäneensä ammatillista osaamistaan, sosiaalisia, ryhmätyö- ja työelämätaitojaan. Osallistujien työnhakutaidot ovat kehittyneet, ja he pystyvät tuomaan paremmin esille omaa osaamistaan. DUDE on myös mahdollistanut verkostoitumisen paikallisen elinkeinoelämän kanssa. Osallistuneet näkivät tulevaisuuden positiivisessa valossa ja heillä oli esimerkiksi jatko-opintoihin tai työllistymiseen liittyviä toiveita ja tavoitteita. Jotkin osallistujat siirtyivät DUDE-jakson päättymisen jälkeen työkokeiluun yritykseen. Nuoret kokivat myös saaneensa runsaasti tukea sekä ohjaajilta, että toisilta DUDE-osallistujilta, millä oli iso vaikutus työnhaku- ja opiskelumotivaation ylläpitämisessä.

“I really appreciated how DUDE treated me and gave me a chance to improve my life.” (DUDE-osallistujan haastattelu.)

“Olen päässyt laajentamaan omaa osaamistani tekemällä erilaisia DUDE:n tarjoamia projekteja. Verkko-ohjelmointia backend-ohjelmointiin ja pienlaitteisiin. Olen myös saanut enemmän itsevarmuutta erilaisten työpaikkojen hakemiseen. Myös työhaastattelu taitoni ovat kehittyneet.” (Palautekyselyn vastaaja 3.)

“Oma osaaminen kehittyi paljon, opin paljon uusia asioita web-ohjelmointiin liittyen. Opin myös asiakkaiden kanssa työskentelystä, ja sosiaaliset taitoni tähän liittyen parantuivat.” (Palautekyselyn vastaaja 4.)

“Koen, että taitoni ja itsevarmuuteni ovat parantuneet. Uskallan lähettää työhakemuksia helpommin kuin ennen ja myös CV tuli päivitettyä parempilaatuiseksi. --” (Palautekyselyn vastaaja 5.)

“-- Sain toisista osallistujista uusia ystäviä, joihin aion pitää yhteyttä luultavasti vielä DUDE:n jälkeen. Myöskin ohjaajat olivat todella mukavia ja työilmapiiri oli aina hyvä. Ja se kun sain tehdä omaa koulutustani vastaavaa työtä ja parantaa vanhoja media-alan taitojani aivan uudelle tasolle. Nyt minulla olisi paremmat mahdollisuudet saada oman alani työpaikka.” (Palautekyselyn vastaaja 5.)

Hankkeen toinen kohderyhmä oli alle 29-vuotiaat työttömät työnhakijat. Yhteistyössä Kokkolan seudun kuntakokeilun sekä muiden nuorten kanssa työskentelevien organisaatioiden kanssa tavoiteltiin Keski-Pohjanmaan alueen nuoria mukaan DUDE-jaksolle. DUDE tunnistettiin tärkeäksi ”turvasatamaksi” erityisesti nuorille, jotka ovat työkykyisiä, mutta joilla on vielä pieniä haasteita sitoutua tai integroitua perinteiseen työympäristöön. DUDEssa nuori pääsi testaamaan ja kehittämään omia taitojaan, ja esimerkiksi varmistamaan, että omat taidot ovat työnantajien vaatimalla tasolla. Iso osa DUDE-jaksoa oli oman osaamisen, vahvuuksien ja rohkeuden kehittäminen. Osallistujilta saadun palautteen perusteella juuri itseluottamuksen nousu osallistumisjaksolla oli yksi tärkeimpiä hyötyjä osallistujalle. Samalla nuoret pääsivät tutustumaan alueen työnantajiin, ja tunnistivat laajasti itselleen sopivia työpaikkoja.

Työttömien työnhakijoiden osalta hankkeen tulokset olivat positiivisia ja merkittävä osa osallistujista työllistyi hankkeen seurauksena. Useimmiten työllistymiseen meni hieman pidempi aika; hankkeen oppeja täytyi sulatella ja potkaisi työnhaku uudella otteella käyntiin, ennen kuin työpaikka löytyi. Osallistujat olivat ajoittain yhteydessä DUDE-ohjaajiin ja kertoivat onnistuneista työllistymistuloksistaan. Ilman DUDE-jaksoa työnhaun kynnyks olisi voinut jäädä liian korkeaksi, eikä näihin onnistumisiin oltaisi päästy.

Nuoret työnhakijat olivat useimmiten innostuneita myös hankkeen tarjoamista teknisistä hyvinvointikokeiluista. Kun omaa hyvinvointia pääsi mittaamaan ja konkretisoimaan, lisäsi se motivaatiota parantaa esimerkiksi unirytmä tai lisäämään liikuntaa. Kokonaisvaltainen hyvinvointi ulottui siis niin arkeen kuin työelämäänkin.

5.4.1 Success stories in the DUDE-Project in Centria by Mitha Rachel Jose

My personal experience as an instructor at DUDE – Do unlimited project which is an environment for Digital Upskilling for Development and Employment. DUDE is to empower the journey to professional excellence. At DUDE, we understand the challenges faced by the unemployed or student participants. We were committed to equipping them with the tools and knowledge to thrive in the digital world. Being an instructor at DUDE for the past one and a half years, I encountered many success stories of different participants. I would like to share a few inspiring success stories from our participants.

Story 1: Student participant - He joined with basic Python skills, and he was assigned with a company task at DUDE. He was giving feedback that “while doing the task he went through lots of ups and downs and challenges but on the final day of submitting the task he realized himself that he felt like a professional Python developer.”

Story 2: Unemployed participant - He was skilled with C++ programming with his own basic programming experience on the joining time. After joining DUDE, he went through the real-life professional project task, and he commented on his experience that “he got a professional working atmosphere at DUDE, and he developed himself to be a more professional developer to behave in a workplace.” He is currently working as a software developer as an intern in a software company.

Story 3: Unemployed participant - He just completed his diploma in ICT technician. He said that he gained all the practical knowledge of many digital skills from DUDE in his 6 months of work experience at DUDE on his various task assignments. Because of his social skills and fast learning ability, he is now a trainee in an organization.

Story 4: Unemployed participant - This is really a wonderful story to share. This person finished the diploma in media assistant five years ago and he did not have any experience or work try-out in his field of study. He joined DUDE, and he regained all his experience in the field, he worked in different roles at DUDE as photographer, editor, WordPress developer and so on. He was messaging me even after his DUDE period that he is missing with those numerous tasks he was engaged in during his time at DUDE.

All the above experiences are just a few. I am so happy and so excited when hearing these feedbacks from the participants and being a part of helping them achieve their success. I have a lot of similar experiences to share in such feedback of our DUDE participants. Being an instructor at DUDE was a proud time and a great opportunity for me to share and acquire knowledge with differently skilled people.

5.5 SYNTYNEET TOIMINTATAVAT JA MALLIT CENTRIASSA

DUDE-hankkeen sekä muiden työllisyyttä edistävien hankkeiden vahvistamana Centriaan on perustettu työelämä- ja urapalvelut tukemaan opiskelijoiden työllistymistä sekä lisäämään vuorovaikutusta työelämän kanssa. Toimintaa lähdettiin pilotoimaan lukuvuoden 2022-2023 aikana. Pilotti on osoittanut palvelun tärkeyden ja toimintaa vakiinnutetaan syvemmin Centrian kaikkiin koulutusohjelmiin, kaikille kampuksille. Alustavat tulokset ovat varsin rohkaisevia, sillä jo nyt on näkyvissä opiskelijoiden kiinnittyminen oman alan työtehtäviin opintojen loppuvaiheessa.

DUDE-hanke on ollut vahvasti mukana suunnittelemassa Skills Centrian toimintaa, jossa opiskelijoille tarjotaan tukea, apua ja ohjausta opintoihin. Skills Centriassa opiskelija saa tukea mm. matematiikkaan, kieliin ja opinnäytetyöskentelyyn. Opiskelijan on myös mahdollista osallistua erityisopettajan tehtävöpajoihin tai muihin erityisopettajan tarjoamiin tukipalveluihin/kartoituksiin. Syntynyt toimintamalli on juurrutettu osaksi Centrian perustoimintaa.

Pudokkaiden löytäminen ajoissa on ollut yksi onnistunut pilotti. Toimintaa on suunniteltu ja pilotoitu yhdessä Onni - Onnistunut korkeakouluopiskelijoiden ohjaus (OKM) -hanketoimijoiden kanssa. Mallissa hyödynnetään Power Bi -työkalua koulutusalan päällikön ja opinto-ohjaajan työssä. Tulokset ovat olleet rohkaisevia ja toimintamallia tullaan hyödyntämään jatkossa laajasti osana kaikkien koulutusohjelmien opintojen edistymisen kokonaisuutta. Tavoitteena on, ettei yksikään nuori syrjäydy opintojen aikana vaan hänelle pystytään tarjoamaan oikea-aikaista tukea, ohjausta ja neuvontaa.

Uraseurantakysely on osoittautunut merkitykselliseksi työkaluksi, jonka tulosten avulla voimme korkeakoulussa kehittää opetuksen sisältöä vastaamaan työelämän osaamistarpeisiin. Tulosten perusteella voimme kehittää työelämä- ja urapalveluja sekä opiskelijoiden harjoittelua ja työelämävuorovaikutusta. Jatkossa Centria panostaa uraseurantakyselyn hyödyntämiseen, sillä kysely antaa työkaluja myös alumnitoiminnan kehittämiseen. Alumnitoiminnan kautta voimme puolestaan tarjota opiskelijoillemme ajantasaista tietoa työelämästä sekä tuoda tutuksi erilaisia urapolkuja ja työtehtäviä.

5.6 HANKKEEN NÄKYVYYS JA JULKAISUT

Hankkeen näkyvyyttä on pyritty lisäämään viestimällä ja jalkauttamalla hankkeen tuloksia. Viestintä on ollut aktiivista koko hankkeen ajan eri kanavissa ja sen avulla on pyritty tukemaan hankkeen tavoitteiden toteutumista ja tuloksista kertomista. Viestinnässä on hyödynnetty sekä hankkeen omia, että Centrian viestintäkanavia, joihin on tuotettu monipuolisesti viestintämateriaalia, tekstiä, videoita, kuvituksia ja kuvamateriaalia.

Hankkeella on omat Facebook- ja Instagram -kanavat, sekä hankkeen oma verkkosivu, joissa on julkaistu sisältöä säännöllisesti. Hanke on myös tehnyt julkaisuja Centrian LinkedIn-kanavalle, jolla oli seuraajia kesäkuussa noin 8600. Seuraajamäärä on ollut tasaisessa kasvussa.

KUVA 12. DUDE-hankkeen tuloksia on jalkautettu Centrian viestintäkanavilla.

Centrialla on oma **Centria bulletin-verkkolehti**, johon DUDE-hankkeen asiantuntijat ovat kirjoittaneet neljä artikkelia.

- [Pelillistettyä keskustelua työyhteisöstä ja onnistuneesta projektista](#). Niko Töyräkoski. Julkaistu 15.2.2023. Aukaistu 21.08.2023 mennessä 501 kertaa.
- [DUDE: A Digital Mindset for Young People for Employability](#). Mitha Rachel Jose. Julkaistu 21.11.2022. Aukaistu 21.08.2023 mennessä 481 kertaa.
- [The role of an electronic gadget \(Oura ring\) to improve well-being](#). Mitha Rachel Jose. Julkaistu 22.6.2023. Aukaistu 21.08.2023 mennessä 281 kertaa.
- [Fiilisuotsi nuorten tunnetyöskentelyn tukena DUDE-hankkeessa](#). Niko Töyräkoski. Julkaistu 15.8.2023. Aukaistu 21.08.2023 mennessä 51 kertaa.

Hanke on myös julkaissut **asiantuntijaraportteja** Theseus-portaaliin:

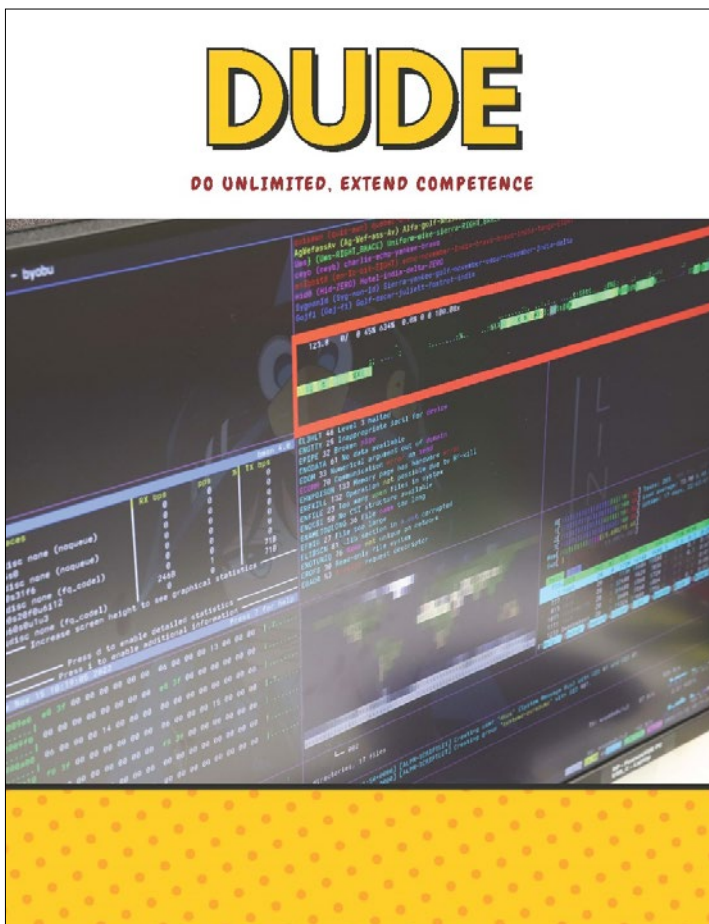
- [Kenakkala, H. Työttömien nuorten työnhakijoiden ohjaus - Käytänteitä ja kokemuksia hanketoimijoille](#). 2023. Julkaisu perustuu DUDE-hankkeen asiantuntijoiden haastatteluihin ja sitä oli ladattu 29.8.2023 mennessä 20 kertaa.
- [Viitasaari, A. DUDE- WORK TOGETHER! Monimuotoisuus työyhteisön osaamisen veturina](#) -käsikirja. 2022. Käsikirja oli ladattu 29.8.2023 mennessä 101 kertaa.

DUDE-toimintaan osallistuneita nuoria on haastateltu ja haastatteluvideot on julkaistu hankkeen YouTube-kanavalla ja hankkeen verkkosivuilla. Osallistujilta on myös kerätty palautetta forms-kyselyn avulla.

KUVA 13. DUDE-hankkeen osallistujien haastatteluvideot julkaistiin YouTubea.

Keväällä 2023 DUDE-osallistajat toteuttivat DUDE-lehden, joka julkaistiin sähköisessä muodossa. Lehdessä tuotiin esille hankkeen toimintaa, nuorten kokemuksia ja heidän tekemiään tehtäväaihoita.

KUVA 14. DUDE-osallistujien tekemä DUDE-lehti.

Hanke on jalkautunut erilaisiin tapahtumiin ja seminaareihin, kuten Centria DropIn -tapahtumaan syksyllä 2022, ja ollut esittelemässä hankkeen tuloksia Pedaforumissa 2023 Tampereella. Hankkeen päätöswebinaari järjestettiin yhteistyössä toisen hankkeen kanssa elokuussa 2023. Webinaarissa esiteltiin hankkeen tuloksia ja kuultiin asiantuntijapuheenvuoro moninaisuuden ja monikulttuurisuuden merkityksestä tulevaisuuden työelämässä.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 KESKI-POHJANMAAN KOULUTUSYHTYMÄN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Hankkeen tavoitteet on saavutettu; hankkeen tuki on edistännyt vahvasti kohdehenkilöiden elämänhallinnan tukea ja konkreettisesti estännyt usean nuoren opintojen keskeyttämisen. Teknologiaratkaisut ovat tukeneet tavoitteiden toteutumista, mutta tärkeintä on ollut loistavien ohjaajien tuki kohdehenkilöille ja toimialapäälliköiden vahva sitoutuminen hankkeeseen ja sen vakiinnuttamiseen.

Opiskelijoiden työelämätaidot ovat kehittyneet, samoin työnhakutaidot ja omat vahvuudet on voitu selkeämmin tunnistaa. Malli on osoittautunut tarpeelliseksi ja sen toiminta jatkuu kullakin alalla hieman muutettuna. Tämänkaltaista toimintaa tarvitaan ja sen soisi leviävän laajasti muiden oppilaitosten käyttöön.

6.2 CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULUN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Hankkeen toiminta osoittautui erittäin arvokkaaksi Centrialle niin opiskelijoiden, elinkeinoelämäverkostojen ja koulutuksen kehittämisenkin kannalta. Yhteistyö nuorten kanssa toimivien sidosryhmien kanssa on tärkeä osa Centrian TKI-toimintaa, ja tätä tullaan vaalimaan jatkossakin. Yhteistyö Kpedun, 2. asteen oppilaitoksen kanssa on erityisen arvokasta, jotta voidaan taata alueemme nuorille sujuvia polkuja opintojen välillä.

DUDEn avulla Centriassa on pystytty aloittamaan useita nuorten työllistymiseen ja hyvinvointiin tähtääviä toimia. Hankkeen peruseriaatteet; käytännönläheiset harjoitustehtävät ja henkilökohtainen sparraustuki, ovat jatkossakin tarpeen. Hankkeessa syntyneet mallit jäivät elämään, mutta tarve yhteistyölle sidosryhmien ja erilaisissa tilanteissa olevien nuorten kanssa jatkuu. Joustavat ratkaisut osaamisen kehittämiseen ovat tarpeen jatkossakin, eikä nopeasti muuttuva maailmantilanne tule muuttamaan tarvetta. Rinnalla tulee jatkossakin kulkea hyvinvoinnin tukeminen.

6.2.1 Kokemukseni ohjaajana DUDE-hankkeessa, Niko Töyräskoski

Koen, että DUDE-hankkeesta on ollut Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoille ja alueen työttömille iso apu ja hyöty heidän työuralleen. He ovat saaneet tutustua alueen yrityksiin ja päässeet verkostoitumaan heidän kanssaan sekä päässeet paremmin kiinni työelämään. On ollut hieno nähdä, kuinka osallistujat ovat kehittyneet hankkeen aikana niin taidoiltaan kuin luonteeltaan eri henkilöiksi, kuin mitä he olivat DUDE-hankkeessa aloittaessaan. Aikaisemmin hiljaiset ja arat ihmiset ovat nykyään sosiaalisempia ja aktiivisempia. Tämä näkyy esimerkiksi niin, että he aloittavat ja osallistuvat keskusteluihin aktiivisemmin sekä uskaltavat ottaa itse enemmän yhteyttä alueen yrittäjiin.

Hankkeen henkilöstön tietotaito ja kokemus eri ammattialoilta olivat iso hyöty osallistujille, jotka saivat apua, kun sitä tarvitsivat. Osallistujat ovat oppineet hankkeen aikana uusia työelämätaitoja ja saaneet arvokasta työkokemusta sekä päässeet tekemään erilaisia työtehtäviä alueen yrityksille ja yhdistyksille, joiden lopputuloksena osa hankkeen osallistujista on myös työllistynyt. He ovat myös saaneet hankkeen muista osallistujista ystäviä, joiden kanssa esimerkiksi voi viettää aikaa yhdessä vapaa-ajalla tai yhteisen harrastuksen parissa. Ongelmatilanteissa hankehenkilöstön sai nopeasti kiinni joko soittamalla tai viestillä.

On ollut myös hienoa huomata, kuinka Centria-ammattikorkeakoulun henkilöstö ja Kokkolan alueen työllisyyspalvelut ovat kokeneet DUDE-hankkeen tarpeelliseksi. DUDE-hankkeeseen nuori (työtön tai opiskelija) pystyi osallistumaan erittäin matalalla kynnyksellä eikä käytännön kokemusta erilaisista työtehtävistä juurikaan vaadittu. Riittää, että osallistujalta löytyi intoa ja tahtoa opetella ja tarttua erilaisiin työtehtäviin. Heille annettiin aikaa opetella työtehtäviin tarvittavia taitoja rauhassa ja tehtävä aloitettiin vasta, kun osallistuja koki olevansa valmis siihen. Hankkeeseen osallistuneet yhteistyökumppanit ovat myös olleet tyytyväisiä toteutettuihin tuotoksiin, mitä heille on tehty, sekä nuorten osaamiseen.

Potentiaalia ja laajaa osaamista hankkeen osallistujista löytyi paljon. Varsinkin työttömiä osallistujia kannustettiin hakemaan jatko-opintoihin. Jos jatko-opinnot heitä eivät houkutelleet, pyrittiin heille löytämään seuraava harjoittelu- paikka tai mahdollinen työpaikka. Olemme DUDE-hankkeen aikana luoneet laajan yhteistyöverkoston, jota voimme hyödyntää sekä opiskelijoiden ja työttömien työllistämässä, että muissa Centrian hankkeissa.

Yksi kehityskohde, mikä olisi hyvä huomioida vastaavanlaisissa hankkeissa, on kehittää osallistujien ja hankkeen henkilöstön välistä viestintää. Työelämän rutiinit, kuten työaikakirjaus ja etenemisen seuranta ovat tärkeitä harjoituskohteita jatkossakin nuorille työuraansa aloittaville osallistujille. Mielestäni vastaavanlaisissa hankkeissa olisi hyvä myös kiinnittää huomiota työtilaan ja siellä käytettäviin laitteistoihin ja ohjelmistoihin. Laitehankinnat ovat usein tällaisissa hankkeissa tarpeen, jotta osallistujat pääsevät toteuttamaan harjoituksia työelämän vaatimusten mukaisesti.

Kaiken kaikkiaan DUDE-hankkeessa ohjaajana toimiminen on ollut erittäin hieno ja palkitseva kokemus. Hanke on ollut osallistujille upea mahdollisuus työllistyä, päästä verkostoitumaan alueen yritysten kanssa, kehittää omia ammatti- ja työelämätaitojaan sekä nostaa heidän itsevarmuuttaan ja on ollut hienoa olla osana tätä hanketta.

6.2.2 Personal Experience of Working in the DUDE Project by Mitha Rachel Jose

The DUDE project was an exceptional opportunity to be part of a transformative initiative aimed at supporting the employment of young people focusing on improving digital skills. This part aims to provide a comprehensive overview of my personal experience working in the DUDE project, highlighting its primary goals and the impact it had on young individuals' transition to the labour market and to identify and enhance the existing skills of participants, empowering them to reach the next level of knowledge essential for professional success.

My job as an instructor at DUDE project is to improve the participants' digital skills development. During my working period at DUDE, we focused on improving the skills in various fields such as website development, artificial intelligence, business intelligence, data analytics, and communication techniques. I was responsible for identifying their skills, assessing their potential, and tailoring tasks that aligned with their interests and career aspirations.

Moreover, I facilitated various training sessions and workshops to polish their existing skills and equip them with new competencies that are highly valued in the job market. Through targeted training, practical experience, and networking opportunities, the project successfully empowered individuals, enabling them to bridge the digital skills gap and improve their employability. By focusing on in-demand digital skills and providing personalized guidance, the project effectively equipped participants with the tools needed for success. Through comprehensive training programs, instructing, and hands-on tasks, the participants were able to build upon their existing skills, gaining confidence and competence in their respective fields. The opportunity to learn and collaborate with industry professionals further contributed to their holistic development, preparing them for future employment challenges. It was truly inspiring to observe the personal growth and skill enhancement of the young individuals throughout the duration of the project.

One of the key aspects that I experienced at DUDE project was establishing and nurturing relationships with companies in the area. By creating a strong network, we aimed to increase the chances of securing employment opportunities or internships for the participants. By participating and attending networking events, job fairs, and company visits, we successfully connected young individuals with potential employers. The positive impact of these connections on their employability and career prospects was a fulfilling experience that affirmed the effectiveness of the DUDE project's approach. As the project's focus is to improve work life skills, digital skills, and employability, it encountered some potential challenges as well. It was challenging to cater to the diverse skill levels within the participants and ensure effective learning. Although significant efforts are made to enhance employability, external factors such as job market conditions and job availability can still influence the participants' success in obtaining employment. The inability to achieve desired job outcomes immediately can be discouraging for both the instructor and the participant.

Being an instructor in the DUDE project has been a rewarding experience. Through personalized guidance, skill enhancement, and networking opportunities, the project has successfully empowered participants, equipping them with the necessary tools to thrive professionally. The DUDE project serves as a testament to the positive outcomes that can be achieved when dedication, collaboration, and a shared vision come together to uplift and empower individuals. The participants' growth in confidence and their successful professional development was immensely fulfilling as an instructor.

As a team member, I am grateful for the opportunity to contribute to such a meaningful initiative and transform the impact on the lives of young people. The DUDE project will serve as a model for future endeavours aimed at supporting youth in building their professional, employment, and social skills.

Tämä julkaisu tuotettiin yhteistyössä Centria-ammattikorkeakoulun ja Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä Kpedun kanssa Euroopan sosiaalirahaston avustuksella. Julkaisun kirjoittamiseen osallistuivat:

Eteläaho, Anne, Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä Kpedu
Jose, Mitha Rachel, Centria-ammattikorkeakoulu
Lahnalampi, Hanna, Centria-ammattikorkeakoulu
Lehrman, Jurgen, Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä Kpedu
Marjala, Heli, Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä Kpedu
Meriläinen, Tanja, Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä Kpedu
Toivanen, Leena, Centria-ammattikorkeakoulu
Töyräskoski, Niko, Centria-ammattikorkeakoulu
Valjus, Jani, Centria-ammattikorkeakoulu
Kenakkala, Hanna, Centria-ammattikorkeakoulu

LÄHTEET

Jose, M. R. 2023. The role of an electronic gadget (Oura ring) to improve well-being. Centria Bulletin. Centria-ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.6.2023. Saatavissa: <https://centriabulletin.fi/the-role-of-an-electronic-gadget-oura-ring-to-improve-well-being/>

Palautekysely. 2023. DUDE-hankkeen osallistujien Forms-palautekysely keväällä 2023. Centria-ammattikorkeakoulu.

Töyräskoski, N. 2023A. Fiilisluotsi nuorten tunnettyöskentelyn tukena DUDE-hankkeessa. Centria Bulletin. Centria-ammattikorkeakoulu. Viitattu 21.6.2023. Saatavissa: <https://centriabulletin.fi/fiilisluotsi-nuorten-tunnettyoskentelyn-tuke-na-dude-hankkeessa/>

Töyräskoski, N. 2023B. Pelillistettyä keskustelua työyhteisöstä ja onnistuneesta projektista. Centria Bulletin. Centria-ammattikorkeakoulu. Viitattu 21.6.2023. Saatavissa: <https://centriabulletin.fi/pelillistettya-keskustelua/>

Viitasaari, A-M. 2022. DUDE – WORK TOGETHER! Monimuotoisuus työyhteisön osaamisen veturina. Centria-ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022121270767>

Vipunen. 2022. Ammattikorkeakoulujen uraseurantakysely 2022/2017. Viitattu 20.6.2023. Saatavissa: <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Uraseuranta.aspx>

DUDE - DO UNLIMITED, EXTEND COMPETENCE

HANKKEEN LOPPURAPORTTI

DUDE-toiminta on ollut tärkeä tapa tuoda nuoret lähemmäksi työelämää, tukea opinnoissa ja ohjata kohti seuraavia askeleita. Centria-ammattikorkeakoulun ja Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä Kpedun yhteinen hanke on tuottanut positiivisia tuloksia nuorten siirtymävaiheissa ja muokannut toimintatapoja oppilaitoksissa. Toiminnan ytimessä on yritysyhteistyö ja oppiminen matalalla kynnyksellä, käytännön harjoitusten kautta. Tämä julkaisu kuvaa DUDE-toimintamallia, sen vahvuuksia sekä osallistujien kokemuksia vuosien 2020–2023 aikana. Julkaisu toimii oppaana toimintamallin jalkauttamiseen muissa koulutus- tai työllisyysorganisaatioissa.

Centria. Raportteja ja selvityksiä, 68.
ISSN 2342-933X
ISBN 978-952-7173-84-8

